
Конгрес Українських Націоналістів

Любіть Україну!

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua 9 жовтня 2007 року № 41 (205)

СЛАВА ГЕРОЯМ УПА!

14 жовтня – 65-та річниця створення Української Повстанської Армії

 ДО 65-ї РІЧНИЦІ СТВОРЕННЯ УПА

ВШАНУВАТИ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ!

Дорогі друзі, побратими!

Головний Провід Конгресу Українських Націоналістів вітає Всеукраїнське Братство ОУН-УПА, всіх учасників національно-визвольної боротьби зі світлим святом – славною річницею створення легендарної Української Повстанської Армії.

Героїчна історія УПА є величним прикладом жертовного служіння рідному народу. Цвіт української нації, її вірні сини і доньки у найдраматичніший момент нашої історії постали на смертельний поєдинок з лютим і нещадним ворогом. Незламних лицарів України не зламали ні довгі роки героїчної боротьби, ні сталінські концтабори, ні потоки комуністичної брехні і замовчувань їхнього великого Подвигу в ім'я України. З гаслом "Свобода або смерть!" вони впевнено йшли у бій, віддавали своє життя в ім'я Батьківщини.

В українському суспільстві все більшої сили набирає усвідомлення героїчного чину вояків УПА. Президент Віктор Ющенко зробив перший крок до визнання ветеранів УПА та Української Повстанської Армії на загальнодержавному рівні. Прийшов час для офіційного визнання і вшанування героїв УПА Українською державою. З цією метою в столиці України необхідно побудувати пам'ятник борцям за волю України і відкрити Пантеон Слави для перепоховання видатних українських провідників – визначних борців за волю України Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Степана Бандери, Романа Шухевича, Лева Ребета та інших.

Українська держава повинна на найвищому рівні вшанувати героїв! Це сприятиме консолідації української нації довкола національної ідеї – нашої невичерпної криниці і надзвичайно важливого чинника розбудови держави.

Конгрес Українських Націоналістів завжди підтримував надзвичайно тісні стосунки з Всеукраїнським Братством ОУН-УПА. В лавах Конгресу Українських Націоналістів перебуває багато колишніх вояків ОУН-УПА, які пройшли суворий вишкіл боротьби за українську державність, і значною мірою саме завдяки їм партії вдалося уникнути розколів. Ветерани національно-визвольних змагань передають досвід боротьби і відстоювання національних цінностей молодому поколінню.

Шановні ветерани Української Повстанської Армії! Ми низько схиляємо голови перед вашою високою мужністю та незламною силою духу.

Ми з певністю стверджуємо, що та держава, за яку боролися і за яку віддавали життя вояки Української Повстанської Армії – сильна, самостійна, соборна – обов'язково буде побудована.

Бажаємо міцного здоров'я, незламної віри та твердості духа!

Слава Україні!

Героям слава!

Голова Конгресу Українських Націоналістів
Олексій ІВЧЕНКО

ЗА СВОБОДУ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

ДОРОГІ ПОБРАТИМИ – ВОЇНИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ, УЧАСНИКИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ ОУН-УПА!

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ, ШАНОВНІ ЛІДЕРИ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАТРІОТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ, ДОРОГИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Головна Булава Всеукраїнського Братства ОУН-УПА вітає Вас із 65-річчям створення Української Повстанської Армії!

14 жовтня 1942 року вписало золоту сторінку в історію українських визвольних змагань. В жорстокому вирі Другої світової війни, яка вогненним валом не один раз прокотилася Україною, в смертельному зударі двох окупантів, які хотіли панувати над Україною і її народом, тільки Українська Повстанська Армія боронила український народ від чужоземного рабства і фізичного знищення.

Українська Повстанська Армія — явище феноменальне в історії визвольних змагань усіх народів. Не маючи ні державних структур, ні зовнішньої підтримки, а спираючись лише на український народ, вона протягом більше ніж десяти років жертовно і високоорганізовано боролася за свободу і незалежність України, за Українську Самостійну Соборну Державу.

В боротьбі з тоталітарними режимами гітлеризму і сталінізму ОУН-УПА була воюючою стороною у Другій світовій війні на боці Об'єднаних націй. Ця боротьба була законною і легітимною.

Після закінчення Другої світової війни досвід національно-визвольних змагань різних народів за свою державність був опрацьований міжнародними організаціями.

12 серпня 1949 р. на Дипломатичній конференції в Женеві були прийняті конвенції про захист жертв війни. Ці конвенції поширюють закони і звичаї війни на "конфлікти, що не мають міжнародного характеру", і тим самим узаконюють народну війну, допускають підпорядкування збройних сил уряду (або владі), які не визнані державою, що воює з повстанцями. Такою, не визнаною СРСР та його союзниками, була Українська Головна Визвольна Рада – підпільний парламент і підпільний уряд воюючої України.

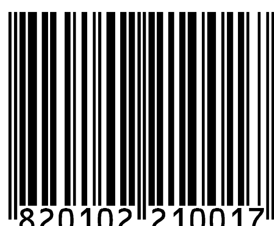
8 червня 1977 року на Дипломатичній конференції в Женеві були прийняті Додаткові протоколи I і II до Женевських конвенцій 1949 року. У них йдеться про збройні конфлікти, в яких народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації для здійснення свого права на самовизначення, закріпленого в Статуті ООН.

Женевські конвенції від 12 серпня 1949 року і Протоколи до них від 8 червня 1977 року ратифікували більше ніж 100 держав, і на підставі цих міжнародно-правових документів визнали учасниками національно-визвольної боротьби, комбатантами своїх громадян, вшанувавши їх на державному рівні.

Закінчення на 2-й стор.

З нагоди свята Покрови, Українського Козацтва і 65-х роковин створення Української Повстанської Армії 14 жовтня на Софійській площі Києва буде відзначено лицарське свято "В обороні рідної землі". Організатором заходу виступив Всесвітній ювілейний комітет з відзначення 100-річчя Романа Шухевича і 65-річчя УПА. Всі заходи, присвячені річниці створення УПА, почнуться о 12 годині.

Цього ж дня о16 годині в Національному палаці мистецтв "Україна" розпочнеться урочистий вечір. Також у рамках відзначення ювілею УПА 10 жовтня відбудеться презентація книги "Українська Повстанська Армія: історія нескорених" (редактор Володимир Вятрович), а 13 жовтня буде презентований другий том роботи "Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940–1950)" (упорядник Володимир Сергійчук).

ЗАЯВА
КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

2 жовтня ВАТ "Газпром" оприлюднило заяву для преси, в якій Україну звинувачено в заборгованості перед Росією за спожитий газ на суму понад 1 мільярд 300 мільйонів доларів. "Газпром" стверджує, що Україна систематично не виконує зобов'язання з оплати за газ, і повідомляє своїх європейських партнерів, що через заборгованість постачання газу до України може бути припинене.

Конгрес Українських Націоналістів вважає, що оприлюднена "Газпромом" інформація є надзвичайно тривожною, оскільки свідчить про загрозу національній, енергетичній та економічній безпеці України і має ознаки скоєння державного злочину вищими посадовими особами України – членами уряду Януковича. На це вказують декілька фактів.

Перше. Міністр палива та енергетики Юрій Бойко неодноразово заявляв, що в Україні немає жодних проблем ні з постачанням імпортного газу, ні з ціною на цей газ. Остання така заява була озвучена ним 28 вересня, за два дні до виборів до Верховної Ради. Більше того, у відповідь на запити Секретаріату Президента, чому затримуються переговори з Росією про умови постачання природного газу в 2008 році, підлеглі Юрія Бойка публічно звинувачували Президента у нібито "політизації газових питань", а главу Секретаріату Президента Віктора Балогу – в "брутальній провокації".

Після заяв "Газпрома" стало очевидно: уряд Януковича не тільки не вирішив питання з ціною на газ у 2008 році, а й поставив під загрозу постачання в Україну імпортного газу взагалі.

Друге. У своїй заяві "Газпром" звинуватив у боргах "українську сторону". Однак відомо, що монопольним постачальником імпортного газу до України є компанія "РосУкрЕнерго", тому ніяких боргових зобов'язань України перед "Газпромом" не може виникати за визначенням. Країна повинна отримати відповідь на питання, яким чином високопосадовці з уряду Януковича і персонально Юрій Бойко допустили, щоб борги "РосУкрЕнерго" перед "Газпромом" стали розглядатися в Росії як борги України.

Третє. Особливої уваги заслуговує колосальна сума заборгованості – один мільярд триста мільйонів доларів, які, як стверджує "Газпром", Україна систематично відмовляється погашати. Однак загальновідомо, що в 2007 році споживання імпортного газу Україною **суттєво скоротилося** внаслідок теплої зими, а опалювальний сезон 2007 року ще не почався. При цьому невідомо жодних фактів про якісь масштабні неплатежі споживачів газу в 2007 році, які могли б призвести до появи такого значного боргу. Відповідальні за газову галузь високопосадовці з уряду Януковича повинні дати відповідь: хто спожив цей неоплачений газ, і чому за нього не були отримані гроші.

Четверте. "Газпром" виступив зі своєю заявою на другий день після дострокових виборів до Верховної Ради – саме тоді, коли стало остаточно зрозуміло, що уряд Януковича неминуче втрачає владу. Тому дуже важливо знайти відповідь на питання: що ж таке було обіцяне Росії в якості оплати за газ, якщо відразу після перемоги помаранчевих сил на виборах шанси на отримання цієї оплати стали нульовими, і "Газпром" почав вимагати негайного повернення боргів? Чи не йдеться про газотранспортну систему України, яку Юрій Бойко неодноразово хотів віддати Росії в управління?

П'яте. Конгрес Українських Націоналістів неодноразово заявляв – уряд Януковича і особисто Юрій Бойко свідомо і цілеспрямовано заганяли НАК "Нафтогаз України" у борги перед Росією. Сьогодні, коли ці заяви отримали остаточне і неспростовне підтвердження, стало відомо, що Юрій Бойко вчергове вирушає у Москву "на переговори щодо газу". КУН вважає, що Юрій Бойко, який своїми діями поставив під загрозу національну та енергетичну безпеку держави, повинен бути терміново відсторонений від посади, і його діяльність повинна розслідуватися правоохоронними органами. Більше того, є ризик, що московські вояжі Бойка можуть закінчитися отриманням притулку у Москві, яка вже гостинно прихистила в себе іншого видатного "газового профФесіонала" Ігоря Бакая.

Конгрес Українських Націоналістів вимагає негайного розслідування обставин появи боргу за газ, який загрожує зривом постачання газу до України в осінньо-зимовий період, і покарання усіх винуватців. У 2005 році внаслідок ейфорії від перемоги помаранчевих сил на президентських виборах "біло-сині" газові корупціонери змогли уникнути відповідальності. Цього не повинно повторитися знову.

Головний Провід Конгресу Українських Націоналістів

20 жовтня, о 10.00, в Києві на Байковому цвинтарі відбудеться церемонія встановлення та освячення пам'ятного хреста Славі Стецько.

ЗА СВОБОДУ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Українська РСР, правонаступницею якої є Україна, брала безпосередню і активну участь в опрацюванні Женевських конвенцій і Протоколів до них. Також ці документи ратифіковані Президією Верховної Ради Української РСР. Вони стали частиною національного законодавства України, і наша держава взяла на себе зобов'язання з дотримання положень, що містяться в цих документах.

Керуючись положенням міжнародно-правових актів та Указом Президента України № 879/2006 від 14 жовтня 2006 р., в якому йдеться про справедливе ставлення "щодо учасників українського визвольного руху" та передбачено визнання діяльності організацій, які боролися за Українську самостійну соборну державу у 20–50-х роках XX сторіччя", а також беручи до уваги висновки Урядової комісії істориків у цій справі, – Всеукраїнське Братство ОУН-УПА наполегливо закликає Президента України Віктора Ющенка, новообрану Верховну Раду України відновити на 17-му році незалежності України історичну справедливість і визнати Організацію Українських Націоналістів (ОУН) та Українську Повстанську Армію (УПА) учасниками національно-визвольного руху українців XX сторіччя на своїх рідних землях за Українську Самостійну Соборну Державу та воюючою стороною у Другій світовій війні.

ВІЧНА СЛАВА ГЕРОЯМ УКРАЇНИ, ЩО ЗАГИНУЛИ В БОРОТЬБІ ЗА ЇЇ ВОЛЮ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ! СЛАВА УКРАЇНІ!

За Головну Булаву Всеукраїнського Братства ОУН-УПА

Михайло ЗЕЛЕНЧУК, голова;
Наталія ОСЬМАК, секретар

8 жовтня 2007 року

Закінчення. Початок на 1-й стор.

15 жовтня в Будинку письменників (вул. Банкова, 2) о 18.00 відбудеться творчий вечір і презентація книжки "Туга за свободою" Михайла Сидоржевського.

12 жовтня в Українському домі (Хрещатик, 2) о 18.00 відбудеться ювілейний вечір "Дорогою до мрії" з нагоди 70-ліття Степана Хмари. Ювіляр запрошує всіх небайдужих киян і гостей столиці.

"У 26 РОКІВ СТАВ ДИРЕКТОРОМ ЗАВОДУ"

– Пане Олексію, всі ми родом з дитинства. Які чинники сформували Вас як людину?

– Мої батьки тяжко трудилися у селі на Львівщині для того, щоб двоє сестер та я могли отримати вищу освіту. Я це бачив і розумів. Так визріло моє перше устремління – якнайшвидше почати заробляти гроші, аби полегшити життя батькам. Тому під час канікулів після 7 та 8 класів їздив на заробітки до Ростовської області, де упродовж літа працював помічником комбайнера. Мої перші підліткові заробітки становили 7 центнерів зерна і 300–500 карбованців (на той час – великі кошти). Коли я привіз батькові перші зароблені мною гроші, він розплакався. Після 9-го класу разом зі швагром ми поїхали прокладати шосейні дороги на Хмельниччину та Вінниччину.

– Що то за робота?

– Півдня розбиваєш молотом каміння, а наступні півдня стоїш навколішки у піску і руками його укладаєш. Зараз, проїжджаючи у тих місцях, згадую: я мостив ось цей відрізок дороги.

Після закінчення десятирічки вступив до Львівського політехнічного інституту. Будучи студентом, жодної копійки у батьків не брав. А навпаки – підтримував їх матеріально та й сестрам допомагав. Для цього щоліта їздив у Сургут ремонтувати корівники і дитсадки, а на 5-му курсі побував у Казахстані на будівництві житла.

З дитинства у мені жило надзвичайно сильне відчуття, що треба підтримувати свою родину і людей, яких зустрічаєш у житті.

Коли після вузу прийшов майстром на будівництво мостів в Івано-Франківській області, то був уже не "зеленим" теоретиком, а фахівцем. Тому швидко зробив виробничу кар'єру: протягом чотирьох років подолав шлях від майстра до директора заводу залізобетонних виробів. Мав 26 років, коли став директором. Всі дивувалися. Певний час я був на Івано-Франківщині наймолодшим директором підприємства і єдиним безпартійним керівником такого рівня. Йшов 1988 рік. Сталося так, що я фактично перевів завод на ринкові рейки, їздив по всьому Союзові, в результаті чого у часи шаленого дефіциту моє підприємство мало повне забезпечення. Дуже успішно пропрацював директором до 1990 року, а потім... свідомо звільнився за власним бажанням. На той момент зрозумів і усвідомив, що у тій адміністративно-управлінській радянській системі більше заскорузлого, ніж дієздатного. Всі колеги-директори застерігали, мовляв, отямся, що ти робиш, ти молодий, тебе поважають. Пригадую, я відповів: "Створю власне підприємство і років через два ви прийдете до мене за зарплатою". Як у воду дивився.

Я зареєстрував перше в Івано-Франківську мале підприємство під номером 1. Коли привіз статутні документи, то міськвиконком навіть не знав, як їх реєструвати. Залучив науковців, створив хороший колектив, і справа активно зрушила з місця. А державні підприємства після 1991 року почали банкрутувати, тож колишні директори до мене в черзі стояли, шукаючи роботу. Допомагав, як міг.

Тоді ж почав їздити по світу, порівнював, як живуть люди за кордоном і як у нас. Відчув усю гостроту тієї несправедливості. Саме тоді чітко усвідомив своє життєве і політичне кредо: незалежність України. Мені було близьке все українське. На своєму рівні, чим міг, допомагав Народному Рухові, який тоді активно зароджувався. Доволі довго уважно спостерігав за діяльністю цієї політичної сили. З часом я побачив, що ці люди, перебуваючи у владі місцевого рівня, скотилися до лібералізму. Подібне відбулося в усій країні. На цій хвилі багато втрачено. У той історичний момент не можна було гратися у толерантність, натомість жорстко і безповоротно вести національну лінію і відстоювати національний інтерес. Випадала нагода багато зробити для побудови реальних підвалин української державності. Цього не сталося. Тому до Руху я тоді не вступив.

"СТАВ СТЕРЕГТИ КОНГРЕС ВІД РОЗКОЛУ"

– Пане Олексію, якою була Ваша особиста стежка до ідеології українського націоналізму і до КУН?

– 1998 року я балотувався в депутати Верховної Ради як мажоритарник по Надвірнянському виборчому округу. По цьому ж округу балотувалася голова Конгресу Українських Націоналістів світлої пам'яті Слава Стецько. Ми дуже толерантно провели виборчу кампанію, пані Слава перемогла, я посів друге місце. Коли результати волевиявлення стали відомі, я одразу ж привітав Славу Стецько з перемогою. Минув місяць. Одного дня Голова КУН розшукала мене і сказала: " Дякую вам за порядне ведення виборчої кампанії. Як ви дивитеся на те, щоб ми політично співпрацювали? Запрошую вас до Конгресу Українських Націоналістів." Осмисливши пропозицію, я зрозумів, що це – моє.

Я вже не кажу про особисті, родинні чинники. Адже мого діда Василя, який був вояком УПА на псевдо "Неплюй", убили у сорокарічному віці. За радянських часів про це не говорили у сім'ї. Але я чітко пам'ятаю (був класі у п'ятому), як до нас додому приїхали люди з КДБ, допитували бабусю, маму, тата. Це вже коли Україна стала незалежною – довідався про всі причини тих відвідин.

Отже, почуття любові до України у моєму серці жило з дитинства. Я лише визначався, де зможу його найефективніше застосувати, виявити.

Коли прийшов у КУН, зрозумів: це моя партія. Звісно, недоліки існували, як і в кожній партії, певні розкольницькі спроби і таке інше. Коли мене обрали головою Конгресу Українських Націоналістів – я став стерегти Конгрес, аби він залишався монолітною, нерозколотою політичною силою. Спільними зусиллями на сьогоднішній день це вдалося. Очолюю КУН вже 5 років, і за цей час відцентрових настроїв майже не було, хоча зовні і зсередини траплялися намагання створити напругу. Ми з тим успішно справлялися і будемо справлятися.

Наші корпункти

Вінниця	Ґусар Віталій	(0432) 32-05-03
Дніпропетровськ	Хоменко Микола	(056) 748-17-92
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(0412) 44-52-32
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04497) 4-92-93
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Костянтин Філімоненко	(0642) 53-96-85
Луцьк	Мельник Євген	(0332) 78-07-65, 72-87-95
Львів	Пшевлоцький Микола	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Мукачеве	Ференц Петро	(03131) 2-25-45
Одеса	Парфенюк Василь	(048) 75-83-113
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 23-78-55
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Перетятько Олексій	(0542) 25-88-98
Тернопіль	Чибрас Володимир	(0352) 52-56-91
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Вітряний Олесь	(0382) 65-32-01
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

ВІД ПЕРШОЇ ОСОБИ

О. ІВЧЕНКО:

Є міф про Олексія Івченка, сформований окремими заангажованими ЗМІ, і є реальна людина. Хто він – "корупціонер" чи банальна жертва замовного чорного піару проти націоналіста, патріота, який не тільки словом, а ділом відстоює благо для України? Ви знайдете відповіді на багато питань, прочитавши ексклюзивне інтерв'ю з Головою Конгресу Українських Націоналістів.

ОЛЕКСІЙ ІВЧЕНКО: "УРЯД ЯНУКОВИЧА СВІДОМО ВЕДЕ "НАФТОГАЗ" ДО БАНКРУТСТВА"

– 14 жовтня – 65-річчя УПА і невдовзі 15-річчя утворення КУН. З чим ідете до цих дат? Що маєте запропонувати партії, аби рухатися далі на шляху до Української України?

– 65-у річницю урочисто відзначатимемо в Києві відповідно до плану заходів, визначених оргкомітетом.

Щодо Великого Збору до 15-річчя КУН, то, я вважаю, що ми повинні прийти до нього З НОВОЮ ПРОГРАМОЮ ПАРТІЇ, БАГАТО ЧОГО ПЕРЕОСМИСЛИТИ, ВРАХУВАТИ ВСІ ПОМИЛКИ. Своєї й інших партій. А надалі – розбудовувати Конгрес Українських Націоналістів та брати активну участь у політичному житті України.

Нині йде напрацювання кількох основних блоків Програми. Насамперед – стратегічного, що містить наше бачення зовнішньополітичного курсу України у напрямку до Євросоюзу та НАТО. Далі – економічного, що стосується присутності України на ринках різних країн, енергетичної безпеки, аграрного напрямку. А також – стратегічних гуманітарних питань: української мови, українського інформаційного простору. Адже до тих пір, поки державні посади в інформаційній царині посідатимуть космополіти, які нічого спільного з Україною не мають і впритул не бачать Україну як самостійну державу, а роблять тільки свій бізнес, купивши майже весь інформаційний простір, доти ми не матимемо реальної української інформаційної політики. А ще освіта та медицина – це галузі, де українські націоналісти можуть докласти свої зусилля, причому, дуже широко.

– Якою бачите стратегію КУН у поствиборчому політичному процесі та на час нових виборів Президента через два роки?

– У будь-якому випадку будемо підтримувати Президента Віктора Ющенка на наступний термін.

А як нам діяти зараз, це значною мірою залежатиме від того, які політичні сили опиняться на правому спектрі нашої палітри. Якщо, наприклад, утвориться єдина право-ліберальна партія на базі "НУ–НС", то реально оголиться праве поле. Я вважаю, що КУН повинен його зайняти і відігравати природну для нашої партії роль правої політичної сили.

"ЗАМІСТЬ РОБОТИ Я МАВ БИ "СВІТИТИСЯ " НА ТЕЛЕБАЧЕННІ?"

– Неможливо обійти тему Вашої роботи в НАК "Нафтогаз України". Хотілося б почути про це з перших вуст. На Вашу адресу звучало багато звинувачень. Та складалося враження, що на всі випади Ви відповідали мовчанням. Чому?

– Очоливши "Нафтогаз", я був переконаний, що повинен віддаватися роботі уповні. То є надважливе стратегічне підприємство, від якого залежить енергетична безпека держави. Тому я готовий був працювати 24 години на добу. Оскільки у цій галузі я професіонал, то одразу побачив усі слабкі місця і недоліки. Тому зробив усе можливе і неможливе, аби підняти НАК "Нафтогаз України" на рівень реального стратегічного підприємства, що підтримувало енергобезпеку держави і давало серйозні доходи до держбюджету.

Можливо, мовчання – то моя помилка, якщо говорити про мій імідж, моє політичне реноме. Не грав "на публіку", не відбивав нападок. Але на той час я думав так: якщо денно і нощно працюватиму на державницьку справу і матиму реальні результати роботи, то люди це побачать і зрозуміють. А я таки працював і давав результат. Протягом одного лише 2005 року, коли я керував "Нафтогазом", – це підприємство було прибутковим. Доти – ніколи. 2004 року "Нафтогаз" мав півтора мільярда гривень збитків. 2005 рік – вже 317 мільйонів гривень прибутку. Тобто мені разом з командою професіоналів вдалося перекрити збитки і вийти на прибутки, фактично заробивши близько 2 мільярдів на користь підприємства. 2005 року НАК "Нафтогаз України" заплатив до державної казни 9 мільярдів податків. Такого раніше не траплялося, виходили не більше, ніж на 4 мільярди податків. Тож у мене і часу не було особливо займатися піаром. Виходить, замість роботи я мав би постійно "світитися" на телебаченні і в газетах.

2005-й рік. Тодішній голова НАК "Нафтогаз України" О. ІВЧЕНКО у Москві під час зустрічі з російським президентом В. Путіним

– Було багато галасу і недомовок щодо контрактів з Росією…

– Ми врятували ситуацію і відстояли інтереси країни, і дай Боже, аби ще комусь вдалося щось подібне. Бо всі ці казки про газ по 50 доларів – брехня. Ніколи не мала Україна від Росії газу за цією ціною. Ми давали росіянам низьку транзитну ставку за перекачування газу через нашу територію – всього 1,09 долара за одну тисячу кубічних метрів на 100 кілометрів маршруту, і на цьому втрачали більше 10 доларів на транзиті кожної тисячі кубів. Помінявши контракт, ми підняли ціну газу до 95 доларів за 1 тисячу куб. м., а ставку за транзит підвищили до 1,6 долара, після чого Україна стала набагато більше отримувати за транзит російського газу через нашу територію. Це – мільярди доларів на користь України.

Фактично я зробив усе, щоб пов'язати вищеозначену транзитну ставку з ціною російського газу на 5 років. Коли прийшли наступники – цей зв'язок розірвали. Відтак ціну на газ Росія підняла до 130 доларів за тисячу кубічних метрів, а транзитна ставка залишилася така сама. Про це всі мовчать.

Коли Президент Росії Володимир Путін заявив, буцімто Росія постійно дотує Україну дешевим газом, я спростував ці тези і поклав на стіл Путіну розрахунки: з 1995 до 2005 року Україна продотувала Росію на 10 мільярдів доларів.

2005 року я вперше вивів на позитивний баланс розрахунки за газ між Україною та Росією. Звісно, що після цього проти мене почала працювати не тільки наша "п'ята колона", а й уся державна машина Росії включно з ФСБ та чорними політтехнологами. У результаті – усіх собак навішали.

Варто згадати також підписаний мною котракт з тодішнім Президентом Туркменистану Ніязовим: мені вдалося уперше в історії газових двосторонніх перемовин не підвищити ціну на газ, а понизити її з 58 доларів за тисячу кубометрів (досягнення Бойка), до 44 доларів. Що зробив Бойко та його команда, котра прийшла після мене? Розірвали цей контракт і ось результат: нині Україна платить Туркменистанові по 100 доларів за тисячу кубометрів. Де тут нормальна державницька логіка, чому вони не утримали ціну туркменського газу на підписаному мною рівні (по 50-60 доларів)?

– Доки Ви очолювали НАК "Нафтогаз України", чи відчували тиск з боку проросійських кіл?

– Дуже сильний. Питанням питань було одне: "Віддайте у власність Росії газотранспортну систему, і тоді про все домовимося". А це для мене категорично неприйнятно, про що всі знали і в Україні, і в Росії. Є межа, через яку я не переступлю: енергетична, а отже й національна безпека України.

"ТРЕБА НЕГАЙНО РЯТУВАТИ "НАФТОГАЗ"

– Прикро, що українці, щирі за натурою, не можуть подеколи відстояти свою очевидну правоту…

– Мені було зрозуміло, що робить Росія проти мене і чому, що роблять комуністи. Тільки одного не розумів: ЧОМУ МЕНЕ Б'ЮТЬ СВОЇ?

– Чи не вважаєте Ви, що це також наслідки Вашої недостатньої публічності?

– Якби мова йшла про звичайних пересічних людей, які мало поінформовані. Але депутати, міністри – публіка посвячена, вони чітко розуміють, звідки ноги ростуть, хто і чому говорить те чи інше. І що відбувається.

– Не секрет, що на вищих владних щаблях багато представників "п'ятої колони"…

– Оце біда. У випадку зі мною все це проявилося, як на фотоплівці. І всі проявилися.

– Ви могли побачити, хто є хто.

– Так. Зараз дуже ЧІТКО ЗНАЮ, ХТО Є ХТО, ХТО НА КОГО ПРАЦЮЄ, ХТО НА ЯКУ РОЗВІДКУ ПРАЦЮЄ. НА ЖАЛЬ, ДЕЯКІ ВИСОКОПОСАДОВЦІ ТА ДЕПУТАТИ ЗАДІЯНІ У РІЗНИХ РОЗВІДКАХ НЕ НА КОРИСТЬ УКРАЇНИ.

– Невже після піар-акції, спрямованої проти Вас, Вам не хотілося сказати на повен голос: все було інакше. Я не такий, як мене змальовали?

– Спочатку хотілося. А потім подумав: вийду, скажу, а це може мати вигляд, ніби я виправдовуюся. Хоча цифри – річ уперта. Я міг і можу довести, що робив справу краще за інших і на користь України. Та виправдовуватися не вважав за потрібне. А серйозних людей, партнерів, які би мали виступити публічно та сказати, що це абсолютна брехня і піар-технологія, спрямована проти Івченка, – не виявилося. Нині усе зрозуміло: цифри на виду, усі котракти, що укладалися з Росією. І цілком очевидно, що я діяв правильно і в національних інтересах.

Останнім часом посадовці НАК "Нафтогаз України" та Мінпаливенерго під орудою Януковича діяли всупереч національним інтересам України.

– Будь ласка, про це конкретніше. Бо все, що робиться у цій царині, – шито-крито, ніби нічого й не відбувається.

– На жаль, протягом останнього часу у НАК "Нафтогаз України" відбуваються просто жахливі речі, що загрожують державності України. КЕРІВНИЦТВО "НАФТОГАЗУ" ТА МІНПАЛИВЕНЕРГО СВІДОМО ВЕДУТЬ цю структуру ДО БАНКРУТСТВА. І РОБЛЯТЬ ЦЕ ДУЖЕ ЦИНІЧНО, ЗА ЗГОДОЮ УРЯДУ ЯНУКОВИЧА. ЯКЩО ДАЛІ ТАК ПІДЕ, ТО УКРАЇНА НЕВДОВЗІ МОЖЕ ВТРАТИТИ ГАЗОТРАНСПОРТНУ СИСТЕМУ. Кажу це як фахівець. ЖОДЕН УКРАЇНСЬКИЙ ЗАКОН НЕ ЗМОЖЕ ЗАХИСТИТИ ГАЗОТРАНСПОРТНУ СИСТЕМУ, ЯКЩО ВОНИ ДОВЕДУТЬ ЦЮ СХЕМУ ДО КІНЦЯ.

Ось кілька прикладів. Завжди "Нафтогаз" постачав "Укртрансгазу", на балансі якого знаходиться газотранспортна система України, технологічний газ. Він потрібен для роботи компресорних станцій, які перекачують транзитний газ. "Укртрансгаз" зазвичай мав борги перед "Нафтогазом" у розрахунках за техногаз. Сьогодні за письмовим розпорядженням міністра палива та енергетики Юрія Бойка підписаний контракт на постачання технологічного газу не "Укртрансгазові", а компанії "Росукренерго". Отже, відтепер "Укртрансгаз" буде в боргу не перед "Нафтогазом", а перед "Росукренерго". А борги постійно нарощуються.

Понад те, при транзитній ставці 1,6 долара за тисячу кубічних метрів на 100 кілометрів маршруту ціна технологічного газу була зафіксована на рівні 95 доларів за тисячу кубометрів. Що роблять нинішні міністр ПЕК і голова "Нафтогазу"? Укладають угоду на оплату технологічного газу за ціною 140 доларів. І при цьому транзитну планку не піднімають. Тобто "Укртрансгаз" отримуватиме покриття за ціною 95 доларів, а витрачатиме на технологічний газ по 140 доларів. Отже, ця структура свідомо заганяється в боргову яму.

– Які наслідки це може мати для країни?

– Хоча Україна прийняла закон про заборону приватизації та відчуження газотранспортної системи, наших "опонентів" не цікавлять ніякі українські закони. Міжнародна компанія "Росукренерго" може подати до міжнародного суду і виграти справу. А міжнародне законодавство вище від законодавства окремих країн. Після цього можуть арештувати майно України за кордоном та поставити вимогу про передачу української газотранспортної системи Росії за борги.

– Виходить, є замовлення сусідньої держави …

– Так. Нинішнє керівництво ПЕК і "Нафтогазу" виконують це замовлення. Вони не встигли це зробити до 2005 року. Бо ніхто не чекав Помаранчевої революції і приходу Івченка в "Нафтогаз". Тому зараз здійснюють те ж саме семимильними кроками.

– Після виборів-2007 є вірогідність з'яви іншої розстановки сил у владі. На Вашу думку, чи можна змінити на краще стан справ у "Нафтогазі", якщо керівником стане людина, яка працюватиме на національні інтереси України?

– Можливо. Тільки, на жаль, МОЖЕ БУТИ ПІЗНО. "НАФТОГАЗ" ПРАКТИЧНО ВЖЕ ДОВЕДЕНИЙ ДО БАНКРУТСТВА І САМОТУЖКИ НЕ ВИЙДЕ З КОЛАПСУ. ПОТРІБНО ПІДКЛЮЧАТИ УРЯД, РОБИТИ СЕРЙОЗНИЙ АНАЛІЗ, ВЖИВАТИ АДЕКВАТНИХ РЯТУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ.

– А Президент як на все це дивиться?

– Віктор Ющенко розуміє, що відбувається. Після того, як я передав йому низку аналітичних матеріалів, він призупинив дію кількох постанов Кабміну Януковича, що стосувалися НАК "Нафтогаз України". Наприклад, постанова, якою дозволялося укладати договори щодо технологічного газу, призупинена Указом Президента. Щоправда, в цьому уряді перебували не ті люди, котрі свято виконують Укази Президента.

– Дякую за розмову.

Записала Ольга ДУБОВИК

Напевно, жодна країна світу не має такої насиченої історії, яка випала на долю України, не зазнала таких жертв і страждань, які переніс український народ у своєму прагненні до волі. Більшу частину історії наша земля була поділена між сусідами, кожен з яких намагався знищити нашу самобутність, змусити забути рідну мову, звичаї, зректися батьківської віри. І кожне покоління мало як своїх юд, які здатні були вдушитися за копійку, продати все те, що здобувалося роками, так і вірних синів, які жертовно боролися за батьківщину.

УПА – ЦЕ ЧАСТИНА НАШОЇ ІСТОРІЇ

Не маючи впродовж століть власної держави, українці були позбавлені багатьох складових суспільного життя. І йдеться не лише про освіту, численні обмеження в усіх сферах життя, а й про елементарний брак правдивої інформації. Саме тому антиукраїнська пропаганда окупантів, яка полягала у прославленні ворогів і зрадників та боротьбі з власними героями, міцно вкоренилася у свідомості багатьох наших співгромадян.

Так сталося і з борцями за незалежну Україну – вояками Української Повстанської Армії. Досьогодні чимало громадян живе радянськими стереотипами про "ворогів народу" і "посібників фашистів". І відбувається це насамперед тому, що в Україні досі не існує продуманої національної політики, спрямованої на об'єднання нації, на формування державницького підходу і на виховання почуття гордості за свою приналежність до української нації. І найяскравішим прикладом цього є те, що 14 жовтня ми відзначатимемо вже 65-ту річницю з дня створення УПА, але й досі владою України її ветерани офіційно не визнані.

Втім, навіть за таких умов з кожним роком ставлення в суспільстві до національно-визвольної боротьби Української Повстанської Армії стає все більш позитивним. І для того, щоб продемонструвати це безпосередньо, я вийшов на столичний Хрещатик і підійшов до різних за віком людей з одним й тим самим запитанням: **"Ваше ставлення до ветеранів УПА і аргументація?":**

Антон, 26 років, журналіст:
– Це дуже складне питання, оскільки аргументація може зайняти дуже багато часу. В цілому ж ставлення позитивне. Якщо стисло, то це буде штамп про те, що вони боролися за нашу державу, таку, якою вони хотіли її бачити. Вони воювали не тільки за себе, а й за всіх українців, в принципі, так само, як українці в радянській армії.

п. Сергій, 55 років, автомобіліст:
– Кто его знает... Не могу ничего сказать по этому вопросу.

п. Ніна, 73 роки, вчитель, п. Микола, 73 роки, військовий пенсіонер:
– Отношение негативное. Я жила во время войны, и потом слышала всё время, как гибнут люди, из-за того, что в лесах ещё находятся бойцы сопротивления. Много родственников у меня есть, которые знали это.

– А я был в Закарпатье в 55-ом году. 10 лет после войны прошло, а люди береглись, даже из дому боялись выходить по вечерам.

– Долго ещё воевали, а всем хотелось покоя. Поэтому у нас такое отношение. У молодёжи теперь другое отношение.

п. Іван, 60 років, лікар:
– Я підтримую те, що треба забути все, що було, і визнати їх ветеранами. Частина з них пішла воювати не за власною волею...

Олег, 18 років, студент:
– У певний період історії в України виникла можливість створення власної держави. Цим моментом скористалися молоді вояки, які утворили Українську Повстанську Армію. Щодо моїх власних поглядів на УПА, то я не маю якогось чітко окресленого позитивного або негативного ставлення. Просто це були вояки, одержимі своєю ідеєю. Вони воювали за свої переконання.

Записав
Максим МЕДИНСЬКИЙ

ЧИТАЦЬКА ПОШТА

ПОДЯКА ГАЗЕТІ

Шановні працівники газети "Нація і держава". Я щиро вдячна вам за те, що ви є, що ви з нами.

Ви справжні патріоти нашої держави. Адже несете в життя найголовніше – національну ідею. Ми раді з того, що ви кровно вболіваєте за долю нашої неньки-України. Ви першими порушували питання Голодомору в Україні, визнання вояків ОУН-УПА національними героями на державному рівні.

Вашу газету передплачую вже давно. Читаю її від першої до останньої сторінки. Кожного разу чекаю з нетерпінням наступного числа.

Тішуся тим, що не перевелися ще справжні патріоти рідної України. Як хотілось би, щоб їх було більше. Та нібито це звичне буденне питання: як можна тут жити і не любити рідну землю, її працьовитих людей. Але, на превеликий жаль, чула відповідь: можна. Нехай Бог розсудить їх, бо не знають, що чинять.

А для мене моя земля – це моє коріння, моя міць і сила. На ній мені легше дихається, легше переборюються всі труднощі.

І дуже співчуваю тій людині, яка не має любові до матері-землі-України, бо вона духовно бідна, спустошена.

Успіхів Вам у вашій, так потрібній нам праці, та всіляких гараздів.

З повагою до Вас

Марія КИСИЛЬОВА,
м. Чернівці

Микола БІЛИЙ, політолог

СТУДІЇ

НАЦІОНАЛІЗМ АКТУАЛЬНИЙ СКРІЗЬ

Бурхливий розвиток націоналістичної ідеології та усвідомлення понять "нація", "національна ідея", "національна держава", "націоналізм", "націоналістична ідеологія" розпочався в Європі у XVIII столітті й, набираючи сили в XIX–XX століттях, призвів до розпаду імперіалістично-колоніальних систем та переходу людства до епохи національних держав.

Однак у московській імперії, особливо у період найлютішого, найкривавішого терористичного більшовицького режиму, шовіністичний нацизм відгородився від світу "залізною завісою". У жадобі якомога швидшого винищення й асиміляції поневолених націй і народностей, всі досягнення європейської й світової науки у царині націоналістичної теорії і практики були підмінені антинауковим терміном "буржуазний націоналізм". Цей термін став приводом для нищення, асиміляції та застосовування звинувачень стосовно окремих осіб, прошарків суспільства, груп, цілих народів, які не хотіли зрікатися самих себе, визнавати меншовартість національності, як на тому наполягала Москва.

Розгул московського нацизму, який ще й дотепер деякі політологи сором'язливо іменують шовінізмом, в Україні нагадував мисливські лови на оточеній зусібіч території зі зграями гончих псів, переслідуваннями, вбивствами. Селективне винищення національної еліти, масові ув'язнення, концтабори, заслання, тотальний мор українського народу на українській родючій землі – все це було фактичною війною супроти української нації з використанням соціальної зброї масового знищення.

Вправність московців у нищенні національного "Я" поневолених народів, у вбивстві національної еліти влучно охарактеризував український історик і політолог М.Демкович-Добрянський: "Від Івана Третього традиційною політикою російського імперіалізму супроти поневоленого народу було намагання зняти йому голову, тобто знищити його провідну верству, той інтелектуальний і політичний прошарок, без якого народ не може бути політичною силою чи нацією. Цього прагне кожен завойовник. Але російський імперіалізм відзначається особливою прикметою: умінням так позбавити нарід його голови, щоб він поцілував катові руку й подякував за визволення. То є один з проявів цинізму, поєднаного з садизмом, що притаманний московській імперії. Це винахід Івана Четвертого, що має на меті знищити в людині почуття власної гідності та прагнення до волі. Мета цього методу – привчити народ власними ногами топтати і зневажати найбільші цінності свого народу, найвищі святощі своєї релігії, нищити ідейні основи своєї нації й церкви".

Імперська Москва не лише пошкодила становий хребет української нації, а й вживила на українську територію багатомільйонну армію московських нацистів, які "ліш тагда свабодна дишат, еслі реч радную слишат". Ця армія під диригуванням Москви переформатувалась у "п'яту колону" і досі не дає вільно дихати українцям в Україні.

А в цей час московські імпернацисти, перелякані повзучою загибеллю своєї імперії та пам'ятаючи долю імперії римської, хапаються з усіх сил за націоналістичну науку. Вдумайтесь у ці сентенції (мовою оригіналу): "...суть сбережения нации от погибели не в физическом сохранении народа; нацию определяет прежде всего национальный дух, национальное сознание. Может статься, что и числом народ велик, и породой отличен, да оскудеет духом, иссякнет в нем национальное сознание – такой народ уже не представляет нацию, такой народ объединяет только корыто, и это уж не националисты, это однокорытники, которых без труда развеет, рассыплет первая же буря, первое потрясение. Народ без национального духа, без национальной скрепи все равно, что печь без огня, корабль без ветрил, бочка без обруча – толкни и рассыплется... нам, русским, как никогда важно, необходимо растить из наших детей русских националистов, горячо и преданно любящих свою нацию... школа должна не просто учить..., школа должна непременно воспитывать русских, должна учить быть гражданами России, защитителями, обережателями своей нации, наследниками великой нации с прочувствованной тяжестью ответственности за свою нацию." (Г. Климов "Божий народ", "Советская Кубань", Краснодар, 1999). Це уривок зі статті Б. Міронова "О еврейском фашизме", що включена до вищеозначеної книги.

Нагадаю читачам: саме за такі судження московити винищили кілька мільйонів українського інтелектуального цвіту за довгі роки радянської окупації. І намагаються нищити тепер. Адже колишні холопи і зараз бояться нести українцям правду про націоналізм, тоді як московити не лише вперто реалізують повчання Б. Міронова на загарбаних ними землях, що силою утримуються у так званій Російській Федерації, а також і в самостійній Україні, де окопалась у владі "п'ята колона" Москви, щоб зухвало ігнорувати українську державність.

Проте страждання і терпіння української нації не можуть бути безкінечними. Має "прорвати", як колись за часів Козаччини проти польського гніту. І це має зіграти роль головного модусу національно-визвольної пасіонарності української нації. Це природно ініціює наш шлях, можливо, єдиний до пробудження нації від летаргійного сну через героїчний радикальний чин, оспіваний нашим Пророком Т.Шевченком:

Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго, довго кров степами
Текла – червоніла.

Усе це маємо усвідомлювати не лише у політичній, ідеологічній, історичній площинах, а глибше – в сутностях циклічної природи національного біоритму.

Думаймо. Ефективність мислення значною мірою залежить від того, як швидко приведемо в політику замість холопів і однокоритників українських національних політиків. Бо для нас, українців, відродження нації після тривалого нищення є надзвичайно актуальним. Ба, питання стоїть навіть гостріше: "Бути нам чи не бути?"

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

РОМАН ШУХЕВИЧ НА ВОЛИНІ

Валентина ЄГОРОВА-САСОВСЬКА,
голова секретаріату ВОО КУН

На Великдень, у квітні 1942 року, в заздалегідь спорудженій криївці під стодолою на хуторі села Рудки-Козинської Рожищенського району Волині, в садибі Уляни Петрук, пройшла конференція провідників ОУН Північно-Західних українських земель (ПЗУЗ) з питання створення збройних відділів УПА на поліських теренах Волині. Учасники конференції розглядали декілька заздалегідь опрацьованих планів створення збройних відділів. Зрештою, прийняли пропозицію уповноваженого Головного Проводу ОУН "Шелеста" – всебічно обгрунтований план негайного створення УПА на Поліссі, випрацьований військовими референтами Крайового проводу ОУН на північно-західних українських землях "Олегом" – Миколою Якимчуком і "Остапом" – Сергієм Качинським. Було ухвалено:

1. Сформувати і поставити під зброю першу бойову одиницю – сотню у кількості 150 вояків з дислокацією на Поліссі, в Колках.

2. Командиром першої сотні призначити досвідченого підпільника, члена ОУН з 1934 року, крайового військового референта ОУН Сергія Качинського – "Остапа".

3. Сотенному "Остапу" створити умови для майбутнього перебування інших відділів УПА на Поліссі з головним штабом у Колках.

4. Закласти головну базу на Поліссі для забезпечення життєдіяльності УПА

5. Надалі постійно формувати військові відділи з дислокацією, головним чином на Поліссі, у великих лісових масивах, де є змога забезпечити ефективне маневрування.

6. При формуванні військових відділів поставити під зброю українську допоміжну поліцію, а також розпочати формування національних військових одиниць із поневолених народів СРСР, зі складу військовополонених.

7. Створити медичну службу, підпорядкувавши їй теренові шпиталі.

8. Створити службу Українського Червоного Хреста (УЧХ) на базі жіночої мережі, підпорядкувавши цій службі забезпечення медикаментами, заготівлю бинтів, збір всіляких лікарських трав, налагодити виготовлення ліків та вишкіл медичних кадрів (медсестер).

9. Політичний сектор ОУН мав завдання, орієнтуючись на підпілля, мобілізувати кадри для УПА, готувати командний склад, поповнювати головну і теренові бази всім необхідним для УПА, забезпечити організацію транспорту. Конференція тривала три дні. Опісля волинські провідники роз'їхалися на всі терени, щоб негайно приступити до виконання ухвал конференції.

У Луцьку проживає донька Уляни Петрук п. Ніна, яка була свідком і до певної міри учасником тієї історичної конференції.

Як згадує п. Ніна Омельчук, та криївка під стодолою існувала ще з польських часів. Брат Іван мав будувати нову хату, але дерево пішло на криївку. І не жалкували, бо сім'я була національно свідомою. Тато п. Ніни Андрій Петрук воював в армії Симона Петлюри, а брат Іван був членом ОУН з 1934 року. До криївки вхід вів через дупло в старій липі, яка росла біля клуні.

"Навесні 1942 року брат Іван повідомив мамі, що на Пасху до нас мають прибути великі гості, і до їхнього приїзду треба належно підготуватися, – згадує п. Ніна. – Ми й почали готуватися, водночас дотримуючись конспірації, аби ні про що не довідалися сусіди. Хата наша була на крайній вулиці, що вела до села Любчого. Першими за кілька днів до Пасхи прибули Микола Якимчук – "Олег", Сергій Качинський – "Остап" і Дмитро Клячківський – "Клим Савур", на той час мав псевдо "Охрім". І ще знали, що чекають якихось поважних гостей зі Львова і Білорусі...".

Як виявилося, серед тих, котрі приїхали з білоруського Полісся, був і Роман Шухевич. Що це саме він, господарі, звісно, не знали. Довідалися про це значно пізніше.

Про те, що таємничий незнайомець у військовій формі і вишиванці був саме Роман Шухевич – "Тарас Чупринка", Ніна вперше дізналася від Дмитра Клячківського – "Клима Савура", який був частим гостем в їхній оселі.

Вдруге Романа Шухевича п. Ніна побачила в Колках восени 1943 року, коли була зв'язковою в курені відомого повстанського командира, одного з керівників Колківської республіки Степана Коваля – Рубащенка. Її псевдо було "Грізна". Потім пройшла медсестринський вишкіл, а далі стала розвідницею. Тоді, у сорок третьому, в столиці Повстанської республіки, де діяли українські установи, школа, шпиталі, підприємства, до приїзду свого головного командира готувалися урочисто. Провели шикування, а група дівчат, яка зустрічала гостя, була одягнута в сині спідниці і жовті блузки. Коли Шухевич підійшов до розвідниць, то впізнав Ніну.

У листопаді 1943 року на південній Волині, в Горохівському районі, відбулися важливі зустрічі й наради. З Полісся приїхали на інспекційну нараду Південної військової округи командир Північної групи УПА Дмитро Клячківський – "Клим Савур", комендант запілля Ростислав Волошин – "Павленко", шеф політичного відділу в штабі Північної групи – Яків Бусел – "Галина" та редактор офіційного органу "За самостійну Україну" Йосиф Позичнюк. У той же час з'явився в цьому районі шеф Генерального штабу Дмитро Грицай – "Перебийніс", повідомляючи, що за кілька днів приїде і Головний командир УПА "Тарас Чупринка".

Через два дні приїхав Головний Командир з невеликим, але дуже добірним охоронним відділом у складі одного рою. Охоронний відділ комплектував командир сам, підбираючи до нього вояків, перевірених у боях. Цінив у вояків відвагу і мужність. Одягнений у напівцивільний скромний одяг, командир нічим не виділявся від свого оточення. На квартирах і постоях, напевно, ніхто й не здогадувався, хто гостює в хаті в особі цього невідомого вояка-революціонера, що за його волею і наказом ідуть у бої тисячі революційного війська на широких просторах від Прип'яті до Карпат.

Але командир хвалив високу політичну свідомість, жертовність і дисципліну волинського селянства, з великим признанням говорив про окремі волинські повстанські частини, що їх мав нагоду зустрічати в дорозі. У його пам'яті збереглися не тільки назви сіл, місцевостей, псевда командирів, вояків та організаторів районів, а й склалася правильна оцінка вперше зустрінутих окремих людей, старшин і військових частин. Нам, що були народжені на Волині, або тим, хто довший час жили й працювали тут, було дуже мило ствердити, що командир так швидко збагнув тутешні відносини і що ми можемо говорити про всі справи без зайвих вступних інформацій.

Волинські листопадові наради мали дуже діловий і серйозний характер. Якраз перейшла через Дніпро Червона армія. Було ясно, що період німецької окупації закінчується і що в історії боротьби УПА відкривається новий розділ. Ніхто не робив собі ілюзій, що ця боротьба буде легкою. Але серед присутніх панував піднесений і дуже оптимістичний настрій.

Військові, організаційні і тактичні постанови, прийняті тоді, мають для УПА історичне значення. До таких належить постанова про скликання 1-ї конференції поневолених народів Східної Європи й Азії, що відбулася 21–22 листопада 1943 року за участю делегацій тринадцяти поневолених Москвою народів. Скликання цієї конференції настирливо домагалися представники революційного підпілля в Південній і Східній Україні, що працювали в районах з великою кількістю національних меншостей або в сусідстві з територіями інших поневолених Москвою народів. На Волині ця справа стала актуальною ще й тим, що у відділах УПА було багато вояків неукраїнського походження.

З перших днів свого народження УПА у запеклих боях, що вела проти німців і більшовиків, виявила не лише мужність та героїзм, а й завоювала повагу в інших народів. Тому вже з вересня і жовтня 1943 р. різко зростає наплив представників інших народів, які виявили бажання боротися в рядах УПА проти поневолювачів. При УПА були створені окремі загони узбеків, азербайджанців, грузинів, татар, що були полонені або мобілізовані німцями до допоміжних служб. Крім малих груп, до УПА перейшов повний курінь азербайджанців, який пізніше в боях із Червоною армією і німцями виявив мужність, героїзм і моральний гарт. Вони відкинули

всілякі домагання та обіцянки перейти на бік як однієї, так і іншої сторони.

Пропагандистський відділ УПА став поширювати і реалізовувати клич, що був висунутий ще на Другому Великому Зборі ОУН: "Свобода народам, свобода людині!" Це означало, що боротьба за визволення українського народу тісно пов'язана з визвольною боротьбою інших поневолених народів.

Проведена пропагандистська робота відділами ОУН і УПА, яка закликала чужинців у німецьких відділах кидати службу в німців і переходити до УПА, незабаром дала свої результати – вже влітку 1943 р. з'являються такі повідомлення:

"25 червня 1943 р. у триденних боях загону УПА під командуванням командира "Крука" на Волині... відзначився особливо відділ грузинів.

У місяці серпні 1943 р. відділ УПА, складений з узбеків, грузинів і росіян, знищив у боях з німцями в Млинівському районі Рівненської області 60 гітлерівських бандитів".

Так у боях проти німецьких і московських окупантів народжувався спільний фронт боротьби за визволення народів Східної Європи й Азії, і на час переходу фронтів у складі УПА діяло 15 бойових куренів інших народів Європи й Азії. Ставало очевидним, що назріла потреба оформити політичну Програму союзної визвольної боротьби поневолених народів.

Першу конференцію поневолених народів Східної Європи Провід ОУН і Головне командування УПА проводять 21–22 листопада 1943 року! У ній взяли участь 39 делегатів від 13 народів: азербайджанці – 6 делегатів на чолі з лейтенантом Фізулом, башкири – 1 (Кагарман), білоруси – 2, вірмени – 4, грузини – 6 (Гогія), кабардинці – 1 (Баксак), казахи – 1 (Джумен), осетинці – 2 (сержант Храм), татари – 4 (старший сержант Гукай), узбеки – 5 (Шімрат), українці – 5 ("Стецько" – Ростислав Волошин), черкеси – 1 (Джигіт), чуваші – 1 (сержант Скворцов). Головою конференції обрано українця Левченка.

Після обговорення доповідей учасники конференції затверджують резолюцію: "Перша Конференція Поневолених Народів Східної Європи й Азії", "Декларацію" і "Відозву".

За рішенням конференції почалося видання спільного журналу "Наш фронт", в якому були опубліковані матеріали конференції та вміщено ряд статей, що висвітлюють спільну боротьбу народів.

Конференція закликала народи вести визвольну боротьбу проти більшовицької Москви і гітлерівської Німеччини. У затверджених документах підкреслювалося:

"1. Сучасна війна між німецьким націонал-соціалізмом і російським більшовизмом – це типово імперіалістична війна за панування над світом... за поневолення народів і експлуатацію їхньої робочої сили.

2. Обидва воюючі імперіалізми заперечують право народів на їхній вільний політичний і культурний розвиток у самостійних національних державах та несуть усім народам політичне, соціальне і культурне поневолення".

Постановою конференція "...вітає героїчну боротьбу народів Західної і Середньої Європи проти німецького імперіалізму та заявляє свою повну політичну солідарність у цій боротьбі".

Також окремою постановою конференція створила Національний комітет для координування визвольної боротьби поневолених народів.

За день до початку конференції в околиці, де вона мала відбутися, несподівано з'явився батальйон німецької поліції, що прибув туди для пограбування села. Розгорівся бій, в якому взяли участь і учасники конференції. Так вдало формувалася співпраця проти окупантів і в збройній боротьбі, і в конференційних залах.

Усі рішення Першої конференції поневолених народів Східної Європи й Азії мають велике значення. Як історичні документи вони переконливо свідчать, що ОУН під проводом С. Бандери весь час стояла у відвертій ідейній і політичній боротьбі проти гітлерівських та більшовицьких загарбників, організовувала на цю боротьбу інші поневолені народи Східної Європи й Азії.

Документи конференції в післявоєнний час лягли в основу створення "Антибільшовицького блоку народів" (АБН). Так, за відносно короткий час окупації України із невеликих розрізнених загонів самооборони утворилася та виросла сильна народна армія, і вже на переломі 1943–1944 рр. УПА була найчисленнішою за весь час свого існування й охоплювала не менше 40000 чоловік, у тому числі й підпільні кадри ОУН.

"Тарас Чупринка", визначаючи всю слушність за теоретичною концепцією спільного фронту поневолених Москвою народів, зацікавився одразу чисто практичним питанням: які є реальні можливості поширення повстанських дій на територіях інших поневолених народів та що можна зробити для цієї справи в УПА.

У найближчі дні він здійснив ряд поїздок у місцевості, де стаціонували національні відділи УПА, щоб перевірити їхні військові й політичні здібності до боротьби з більшовиками. Він нав'язував принагідні розмови з вояками і старшинами і зручно та непомітно переключав балачки на політичні теми. І тут, подібно як в інших ситуаціях, його висока культура, товариська приязнь та вроджений дар співжити з людьми, створювали одразу атмосферу вояцької щирості і дружби.

"Тарас Чупринка" присвятив Першій конференції поневолених народів Східної Європи й Азії один день свого недовгого, але такого багатого змістом життя. 21-го листопада 1943 року він був серед учасників і гостей, зосереджено слухаючи доповіді і дискусію. А коли ввечері прощався з друзями, вибираючись у далеку дорогу, був вдоволений: "Конференція важлива для нас не лише тим усім, що вона практично створить для нашої боротьби сьогодні. Вона переконала нас, що справа спільного фронту поневолених народів – це діло не лише необхідне, але реальне. Ми обрали правильний шлях. Від сьогодні наша боротьба за самостійність – це не відокремлена боротьба одного народу, а революція на сході Європи й Азії за волю усіх поневолених народів і за новий лад у цій частині світу". І генерал-хорунжий "Тарас Чупринка" йшов цим шляхом аж до 5-го березня 1950 р.

м. Луцьк

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ

і східна "власовщина"

Микола ГАЛИЧАНЕЦЬ

Наша нація мала історичну недолю бути оточеною агресивними і войовничими, грабіжницькими і тоталітарними націями-сусідами, які нападали на нас, грабували або й колонізували.

Кращі сини і дочки нації повставали проти цієї колонізації, створювали повстанські загони і навіть армії, які воювали за визволення і створення своєї незалежної держави.

Вояки УПА із сотні "Скуби", Коломийщина

Українці, як і багато інших націй, створили у 1941 році Рух Опору фашистським колонізаторам, які розчленували українську землю і націю. 1938 року Гітлер передав Заверховиння жорстокому сателітові Мадярії; 1941 року т. зв. Трансністрію з Одесою і Буковину – сателітовітиранові Румунії для асиміляції і геноциду українців (до речі, ці сателіти досі не вибачилися перед нашою нацією, не компенсували завданих збитків); Галичину "приліпив" до Ґенерал-ґубернаторства Райху з центром у Кракові. На більшості території України утворено Райхскомісаріат, а український Крим запланували анексувати для рекреаційної землі Райху без проживання там інших націй.

Утворення УПА для війни з Райхом занепокоїло Радянський Союз, але вермахт громив червону орду, оскільки СРСР не міг цьому перешкодити. У червні-вересні 1941 р. Сталін залишив в Україні 23 підпільні обкоми, 685 міськкомів і райкомів, 3500 диверсійних груп з російської діаспори. Втім, гестапо знищило їх або ж вони саморозпалися. З 3500 таких груп у 1942 році сяк-так діяли лише 22.

Спочатку українські загони Руху Опору називалися УНСО (Українська національна самооборона). При збільшенні війська його було названо УПА. Головний осередок найчисленішої "Поліської Січі" УПА в червні-листопаді 1941 р. розміщувався в околицях Олевська на Житомирщині, біля стратегічної залізничної лінії Ковель–Київ, на якій проводилися диверсії проти вермахту. Підпільні організації Руху Опору УПА діяли у Львові, Тернополі, Києві, Полтаві, Харкові, Донецьку, Дніпропетровську, Одесі, Сімферополі тощо. Лише в листопаді 1942 року сталінізм почав перекидати через лінію фронту на українські землі в тил вермахтові полки регулярних внутрішніх військ під назвою "українські радянські партизани" або неофіційно "другий сталінський фронт". Загальне командування здійснював генерал НКВС Т. Строкач. Ці загони під командуванням О. Сабурова і С. Ковпака вийшли з лісів "Брянського партизанського краю" російсько-українського прикордоння і розмістилися на білоруському прикордонні в околицях Милашевичів, за п'ятдесят кілометрів північніше Олевська, де не було стратегічних доріг. Їхньою метою була війна не з вермахтом, а з УПА. Згодом вони зосередилися біля Калиновичів, але з УПА воювали лише в звітах Москві, фактично ж просили мирного співіснування. Штаб УПА з Олевська перебазувався західніше. "Українські радянські партизани" фактично мали стати карателями української нації.

Узимку 1943 р. "внутрєннікі"-ковпаківці за наказом штабу проводили демонстративний рейд районами базування УПА Милашевичі–Лунинець–Володимирець–Кленова–Коростень–Милашевичі. При цьому просили УПА не воювати, бо проводять рейд за наказом Москви. З гарнізонами вермахту також воювали хіба що у звітах.

"Партизанам-внутрєннікам" через лісові аеродроми з-за лінії фронту доставляли зброю, медикаменти, літературу тощо, крім харчів, яких не вистачало фронтові, тож партизани мали самі їх добувати на складах вермахту. В глибокому тилу в лісовій зоні складів вермахту було обмаль, а їсти хотілося, тому партизани безпощадно грабували місцеве українське населення, за що їх сильно ненавиділи. УПА ж населення підтримувало, повідомляло про ешелони з продуктами для фронту, які слід підривати.

У червні 1943 р. з'єднання С. Ковпака отримало наказ йти в демонстративний "Карпатський рейд": показати західноукраїнцям, що російська червона орда ще воює. З Милошевичів повз Кленову, Дубно, Чортків ковпаківці пішли на нафтопромисли Борислава: налякали декілька гарнізонів, зірвали декілька мостів, спалили декілька нафтових вишок. Їх оточили підрозділи німецьких військ, бомбили літаки, отож партизани мусили покинути обоз, малі гармати і міномети та ховатися в горах. Перед цим вермахт наказав зігнати з полонин всю худобу. Ковпаківці опинилися в критичній ситуації – в оточенні під бомбами, без харчів і запасів зброї. Відчайдушно проривали оточення через містечко Делятин, де їх масово побили, а С. Ковпаку з групою охорони вдалося врятуватися. Партизанського комісара генерала С. Руднєва і його сина Радика розстріляла за наказом згори радистка Аня "за зраду". Навіть невеликі озброєні групи не могли пробитися на Полісся – лише переодягнуті в місцевих мешканців групки і одиночки.

Рейд закінчився розгромом, і полки "внутрєнніков" більше не відновлювали. Натомість УПА справді стала армією, бо її полки нараховували десятки тисяч вояків, плюс сільське і районне підпілля. Після відступу вермахту в 1944 р. УПА вирішила воювати з радянськими колонізаторами самостійно, без підтримки світової громадськості, усвідомлюючи, що ця боротьба приречена на поразку. Але терпіти геноцид і асиміляцію в псевдоавтономії УРСР не могли.

Росія "образливо" назвала і називає УПА "бандєровцами", як і всіх західноукраїнців та й усіх українців-патріотів. Це при тому, що С. Бандера ще за кілька років до війни (1935–1939) сидів у одиночці польської тюрми; з 1941 р. під час війни – в гітлерівському концтаборі Заксенгаузен; після війни – в таборах для переміщених осіб на Заході, де його вбив терорист-агент КДБ. Він ніяк не міг особисто бути організатором і керівником дій УПА.

Між тим, полонені вермахтом радянські генерали-колабораціоністи, колишні комуністи зрадили Росію, і з полонених російськомовних солдатів і офіцерів організували в системі вермахту дві російські "освободітєльниє" або "власовські" армії в кількості 1 млн 200 тис. і 800 тис. Оце розмах! Оце яскраве комуністичне виховання і російський радянський патріотизм! Порівняно з цим Українська 11-тисячна дивізія "Галичина" в складі вермахту – це нуль. До речі, рядових і молодших офіцерів-"власовців" у Росії давно амністували, визнали ветеранами "отєчєствєнної" з відповідними пенсіями і пільгами. А після війни для "власовців" не вистачало ГУЛАГів, тому сотні тисяч їх направили на землю колишньої Січі Запорозької – Донбас-Кривбас – на ударну відбудову шахт і асиміляцію українців. Нині "власовці" і їхні нащадки Сходу і Півдня України "приватизували" понад 130 найпотужніших підприємств, стали нуворишами, мільйонерами і мільярдерами. Вони створили собі на Сході-Півдні нову "Власовляндію" – нуворишо-олігархічну Партію регіонів, яка вимагає розчленування України шляхом "федерації", щоб їхній криміналітет наша держава вже зовсім не могла контролювати. Їхня остаточна мета – неоколонізація України Росією.

Д. ШУМУК

ПАТРІАРХ УКРАЇНСЬКОГО СПРОТИВУ

Минуть роки і, якщо ми залишимось Україною та українцями (а це обов'язково буде), міста Донбасу згадуватимуть не за індустріальними чи бізнесовими успіхами, а, перш за все, у зв'язку з прізвищами тих, хто цю Україну робив у своєму серці, душі, хто віддав за неї своє життя. Донецьк – Стус, Дебальцево – Сосюра, Дружківка та Костянтинівка – Тихий, Гайворонський. Але ось у газеті "Донеччина" з'явилася стаття про те, що поруч з нами, у Красноармійську, жила, померла та похована людина, яка за роками "відсидки" по тюрмах за ідею входить до книги рекордів Гіннеса. Журналісти "Провінції" поїхали до Красноармійська, щоб розповісти читачам про Данила Шумука.

С. КУЗЬМЕНКО,
еко-студія "Провінції"

Данило Шумук народився 1914 р. в с. Боремщині Володимир-Волинського повіту, прожив 90 р., з яких 42 роки 6 місяців і 7 діб провів в ув'язненні у польських, російських, німецьких тюрмах, таборах, на засланні через свою участь в українській національно-визвольній боротьбі. Йому неодноразово пропонували новий дім, роботу, можливість навчатися для доньки Віри, а головне – мир і спокій. Для цього треба було написати одну коротеньку фразу, в якій би він визнав свої "помилки" у поглядах і присягнув би на вірність існуючому режиму. Але для Данила всі ті "блага" були б нічим у порівнянні з вічним соромом перед собою, своїми близькими і своїм народом.

12 січня 1972 року, під час чергового "покосу" української інтелігенції, Д. Шумука арештували востаннє – за звинуваченням у проведенні "антирадянської агітації і пропаганди" і в наданні "завідомо неправдивих свідчень". У липні 1972 року Д. Шумук був засуджений Київським облсудом до 10-ти років таборів особливо суворого режиму та 5-ти років заслання. Визнаний особливо небезпечним рецидивістом, карався в Мордовії, в таборі Сосновка.

Тут же відбували покарання Василь Стус та Олекса Тихий. Тут Шумук став членом репресованої Гельсинської Групи.

У неволі Данило Шумук брав активну участь у численних акціях протесту, голодуваннях, був одним з організаторів повстання політв'язнів у Норильську. Звісно, життя в таких умовах значно підірвало здоров'я, і 1978 р. його визнали інвалідом II групи. У 1972–1974 рр. Шумук подавав заяви до Верховної Ради СРСР з проханням позбавити його громадянства; він писав: "мені буде легше помирати... в тяжкій неволі за межами України, не будучи громадянином СРСР". Домагання світової гро мадськості, парламентарів Канади і США мали той лише наслідок, що після закінчення заслання Данило зміг виїхати до Канади, де жив у притулку для самотніх людей у Торонто. Він не отримував ніякої пенсії ні в Канаді, ні в Україні, коли став жити у дочки в Красноармійську.

За життя Данила Шумука були видані та перекладені іншими мовами його книжки "За східним обрієм", "З ГУЛАГу у вільний світ", "Пережите й передумане". Про нього зняті документальні фільми в Україні, Канаді, Франції, Польщі.

Найкращими друзями сім'ї Шумуків були родини Стусів, Сахарових, Світличних, Кузнєцових, Романюків.

Данило Шумук – феномен, не вельми знаний в нашому суспільстві і не оцінений Українською державою, за яку він боровся.

ГЕРОЯМ – СЛАВА!

ПОВЕРНУТИ ІЗ ЗАБУТТЯ ІМЕНА ГЕРОЇВ

Цього року Президент України Віктор Ющенко видав укази щодо вшанування пам'яті Ярослава і Ярослави Стецьків та відзначення 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. Думається, певною мірою, поява на світ цих указів стала можливою завдяки зустрічі Президента із професором Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктором історичних наук, академіком Академії наук вищої школи України, постійним автором нашого часопису Володимиром СЕРГІЙЧУКОМ, що відбулася незадовго до цього.

Ми попросили відомого історика детальніше поділитися з нашими читачами думками про особливості змісту і тем, порушених у ході його розмови з Президентом.

– У першу чергу, під час зустрічі (а вона тривала більше години, замість запланованих 45 хвилин) ми обговорили питання монументального увічнення пам'яті видатних діячів історії України, зокрема тих, чий прах похований за межами нашої держави. Відверто кажучи, мені дуже імпонує, що у найвищих органах влади, нарешті, вирішили віддати належне справжнім провідникам української нації. Відрадно й те, що ця ініціатива йде від найвищої посадової особи в державі – Президента України. Саме він проявив зацікавленість до цієї теми і запросив мене на зустріч.

– Що, на Вашу думку, спонукало Віктора Ющенка звернутися до питання, реалізація якого на сьогодні неоднозначно сприймається певною частиною суспільства?

– У розмові зі мною Президент зауважив, що під час відвідання Швейцарії він мав нагоду побувати в музеї видатних громадян цієї країни. Те, що побачив там, настільки його захопило, що під цими враженнями він перебував тривалий час. Гадаю, саме тоді, очевидно, в його свідомості й промайнула думка про належне вшанування в людській пам'яті видатних українців, які вкрили свої імена невмирущою славою в звитяжній борні за свою Батьківщину, стали відомими світові завдяки визначним науковим досягненням і відкриттям.

Водночас я горджуся тим, що обговорити таке важливе питання Президент вирішив саме зі мною. Певно, він був поінформований про те, що я давно вже займаюся цією темою і маю тут відповідні напрацювання.

– І що це за напрацювання?

– З початку 1990-х років я публікував матеріали про видатних українців, котрі прославилися в різних галузях науки, техніки, освіти та культури. На мою думку, саме через досягнення наших земляків у конкретних науках можна краще побачити український внесок у розвиток світової цивілізації. Скажімо, коли простежити еволюцію ракетно-космічної техніки, то можна сміливо стверджувати, що на її розвиток найбільше вплинули з самого початку якраз українці — Олександр Засядько, Микола Кибальчич, Юрій Кондратюк, Сергій Корольов, Михайло Янгель, Володимир Челомей, Валентин Глушко, Богдан Гнатюк, Михайло Яримович...

Узагальнивши свої дослідження про видатних наших земляків, я нині завершую книгу "Що дала Україна світові". У ній читач познайомиться з відомими і незаслужено забутими вихідцями з України, які були піонерами у багатьох галузях науки, техніки, освіти та культури. Йдеться і про визначних математиків, хіміків, фізиків, матеріалознавців, географів, лікарів...

Крім того, я започаткував видання серії книг "Українські державники". Маю на меті донести до читача правдиві розповіді про видатних будівничих української державності, внесок яких у розбудову української нації, зрештою, Української держави ще належно не поцінований. Уже побачили світ книги з цієї серії про Дмитра Байду-Вишневецького та Симона Петлюру. На черзі – ознайомлення українців з героїчним життям і жертовною діяльністю таких непересічних постатей нашої історії, як Богдан Хмельницький, Іван Виговський, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Тарас Шевченко, Іван Франко, Микола Міхновський, Євген Коновалець, Всеволод Петрів, Степан Бандера, Роман Шухевич та багатьох інших.

1996 року, виступаючи біля могили Симона Петлюри на цвинтарі Монпарнас у Парижі, я висловив сподівання, що було б добре спорудити у Києві Пантеон Української Слави, куди були б перенесені з усього світу останки великих синів і дочок України. І щоб кожен українець мав змогу прийти на це святе місце, вклонитися видатним українським провідникам, вшанувати їхню світлу пам'ять.

Минуло кілька літ, і вже під час урочистої академії з ушанування пам'яті Голови Директорії Української Народної Республіки, Головного Отамана Армії УНР Симона Петлюри, що пройшла 16 травня 2006 року у приміщенні Національного академічного театру опери і балету імені Тараса Шевченка, тодішній віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко висловив подібну думку щодо створення Пантеону Героїв.

На жаль, у здійсненні своїх планів я не маю ще належної підтримки від держави. Наприклад, Державний комітет з телебачення і радіомовлення України останніми роками відхилив мої пропозиції щодо підготовки книг про таких українських державників, як Андрей Шептицький та Іван Франко. Більше того, нинішній уряд ось уже півтора року вперто відмовляється поширити серед бібліотек України четвертий том праць Симона Петлюри, який згідно з ухвалою урядової комісії спеціально готувався до 80-річчя від дня загибелі Голови Директорії та Головного Отамана військ УНР.

Стосовно поширення правди про Симона Петлюри як державника, висвітлення перебігу паризького процесу над його вбивцею можна було використати значну суму коштів, яку заповів саме для цього один з українців Канади. Однак минуло ось уже більше десяти років після його смерті, але і досі не виконано заповіту покійного...

На мої неодноразові звернення до двоката з Торонто Ярослава Ботюка, який відповідає за виконання цього заповіту, відповіді немає ось уже два роки.

На моє тверде переконання, настав час повертати із забуття імена видатних діячів української історії. Адже лише через національну гідність і єднання лежить наш шлях до цивілізованих народів світу. В цьому запорука поступу України вперед.

Розмову вів
Микола ПРИБЕРЕЖНИЙ

На світлині: професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. СЕРГІЙЧУК (крайній праворуч) під час зустрічі з Президентом України В. ЮЩЕНКОМ.

Оксентій КАМЕНЮК,
колишній політв'язень
концтаборів ГУЛАГу,

ХТО МАЄ ВУХА, ХАЙ СЛУХАЄ

Кажуть: рукописи не горять. Не горять і протоколи кадебістських допитів арештованих і ув'язнених, розстріляних і замучених, засланих на каторги, на смерть у ГУЛАГи, тих, що померли з голоду, холоду й мук у тюремних душогубках, карцерах і зонах. Не горять чорні доноси в органи НКВД-КДБ з іменами та прізвищами місцевих "навуходоносорів", нашіптувачів і підслуховувачів, секретних "сотрудників"-агентів. Доноси на тих, кого вони видали на муки, як Іуда Христа, кому змарнували життя. На їхньому сумлінні кров, сльози й страждання також тих, хто необережно сказав слово проти радянської влади чи прототирана-вождя, або на весіллі чи на хрестинах заспівали українську "націоналістичну" пісню, святкували Різдво Христове й Пасху, хрестили за священним обрядом дітей.

Більшість тек-формулярів вивезли гебісти з України в Москву, та багато з них ще збереглося в архівних сховищах Служби безпеки незалежної України. Не до всіх із них і нині є вільний доступ. І все ж тим, хто добивається правди, хто розшукує сліди згорілих у вогні ГУЛАГу своїх рідних батьків і матерів, дідусів і бабусь, братів і сестер – дозволи для ознайомлення з їхніми "лічнімі делами" можна одержати.

Звернувся до Тернопільської обласної Служби безпеки України і я, щоб довідатися хоч щось про долю родича, члена ОУН, арештованого енкаведистами Залозецького району весною 1941 року. Правду кажучи, не вірив у можливість що-небудь дізнатися. Проминуло чимало літ: чотири роки горіла Україна в полум'ї війни, і як більшовицькі, так і німецькі завойовники знищували за собою свої криваві злочинні сліди. Ще у 1944-му, в час жорстоких боїв, місто Тернопіль було зрівняне з землею, перетворене на купу попелу. Чи ж могли в такому пеклі вціліти документи, які б пролили хоч якесь світло на долю в'язнів, що пропали безвісти?

І все ж, на мій подив, документи збереглися. Рукописи таки не горять. Видно, на те Божа воля.

Працівник Служби безпеки ввічливо запросив у невелику кімнату, поклав на стіл течку з написом "ДЕЛО".

– Можете працювати з цими документами скільки потрібно. По закінченні повідомте чергового працівника, – сказав і вийшов з приміщення.

Я вчитувався у кожне речення протоколів, у "вопроси" і "ответи", й перед очима поставали картини єжовсько-беріївських льохів-казематів, знущань, всього того, що й самому мені довелося пережили наприкінці 40-х у підземеллі луцького КДБ. Уявилася тісна й сира камера КПЗ, в якій нидію 48 збідованих невольників, смердюча "параша", нічні "допроси" і овечий голос слідчого Данілова, його погрози, змішані з гидкою московською лайкою, побої й приниження.

За іншим столиком сиділа молода жінка, підперши руками голову. Перед нею лежала така ж, як і в мене, тека "ДЕЛО". Сиділа задумана й мовчазна. Нарешті, звертаючись до мене, заговорила:

– Вибачте, пане добродію. Скажіть: як міг допустити Господь, щоб така бандитська влада знищила стільки народу? Як дивився на те дикунство культурний світ? Європа? Америка? Ось у мене в руках "справа" й мого дідуся, маминого тата. Забрали в 1941 році, перед початком війни. Подивіться, будь ласка, чи була тут причина для арешту? – сказала, простягуючи до мене "ДЕЛО" з "гріхами" свого діда. – І досі не знаємо, що з ним зробили, де його Голгофа? Може, замордували тут, у тернопільській в'язниці, й останки його лежать у братській могилі на Микулинецькому кладовищі між сотнями енкаведистських жертв, а чи вивезли кудись?

Я відкрив течку. Між рудими, вицвілими від давності картонними обкладинками лежало два акуратно підшиті папірці. На першому, вирваному з учнівського зошита, від руки, малограмотно був донос жителя Підволочиська в органи НКВС на свого сусіда. У ньому було: "Я (прізвище, ім'я, по батькові) з своїм сусідом (прізвище, ім'я, по батькові) у неділю зайшли в буфет і взяли по гальбі пива. За столиком розговорилися і аж посперили. Сусід доводив, що за Польщі життя було кращим, ніж за совєтів. І насміхався над новою владою".

На іншому аркушику, надрукованому на машинці, слідчий НКВС Тернопільської області направляє справу "...на доследование в связи с недостаточностью доказательства", залишаючи арештованого "под стражей".

Отак за доносом місцевого негідника-холуя знищили невинну людину.

Слухаючи нині в парламенті незалежної України безсоромну маячню комуністів про повернення "советской власти", хочеться закричати: ви, нащадки убивць, енкаведистське плем'я! Прийде час і чорною плямою буде розміщена комуна ваша на сторінках світової історії! Бо немає ще такої хімії, щоб змила людську пам'ять про 70-річну комуністичну тиранію!

м.Тернопіль

ПІД ДЕРЖАВНОЮ ОПІКОЮ

У країнах Балтії учасників національно-визвольного руху шанують

Прикро, але в Україні й досі на державному рівні не вшановано учасників національно-визвольного руху українського народу. А в країнах Балтії, незважаючи на шалену протидію Росії та її західних ліберальних підспівувачів, це давно зроблено. Повчімося, якщо свого розуму й мужності не вистачає.

Михайло ПОЛІЩУК

Відповідно до Закону Латвійської Республіки "Про визначення статусу політично репресованої особи для потерпілих від комуністичного і нацистського режимів" від 26 квітня 1995 року, на цей статус можуть претендувати лише громадяни Латвії, Литви й Естонії, а також особи, що постійно проживали в них до 17 червня 1940 року. Це положення закону, на противагу закону Верховної Ради Латвійської Республіки від 13 травня 1992 року, що втратив силу, автоматично виключає з названого кола осіб латвійських негромадян – вихідців з інших республік колишнього СРСР. Закон захищає тільки репресованих як нацистським, так і комуністичним режимами. За кожний рік, проведений у таборі чи на засланні, їм нараховується подвійна пенсія.

Власникам посвідчення політрепресованого (учасника руху національного опору) надане право:

– пільг з податку на прибуток (постанова уряду Латвії №138 від 8 квітня 1997 року) і 50%-ву знижку при сплаті податку на нерухому власність за землю й індивідуальну житлову забудову, якщо вони не використовуються в господарській діяльності (ч. 2 ст. 5 закону "Про податок на нерухому власність" від 4 червня 1997 року);

– на підвищені пенсії із зарахуванням часу, проведеного в місцях ув'язнення і заслання, у триразовому розмірі, а на Крайній Півночі й у прирівняних до неї районах – у п'ятикратному розмірі (закон ЛР "Про державні пенсії" від 2 листопада 1995 року);

– на одержання додатково до компенсаційних сертифікатів за конфісковане майно більшого числа приватизаційних сертифікатів з розрахунку по два – за рік, проведений в ув'язненні й на засланні, по чотири – за рік на Крайній Півночі й у прирівняних до неї районах і по одному – за рік, прожитий поза Латвією (ст. 7 закону "Про приватизаційні сертифікати" від 4 листопада 1992 року);

– на погашення приватизаційних сертифікатів грошима за номінальною вартістю (ч. 5 ст. 9 закону "Про приватизаційні сертифікати" від 16 березня 1995 року);

– безкоштовно користуватися електропоїздами і купувати квитки з 50% знижкою на проїзд міжміськими автобусами, дизельними і пасажирськими потягами всередині країни (ст. VI "Правил про пільги на проїзд у суспільному транспорті" №370 від 2 листопада 1999 року);

– безкоштовно одержувати медикаменти (постанова уряду ЛР №290 від 24 липня 1992 року);

– на звільнення від сплати "внеску пацієнта" при лікуванні (п. 27.7 "Правил фінансування охорони здоров'я" уряду ЛР від 12 січня 1999 року).

Крім того, ряд додаткових пільг репресованим особам і учасникам національного опору може надаватися на муніципальному рівні. Так, Ризька дума постановою № 7573 від 21 червня 1999 року надала їм право одержувати допомогу для внесення платежів за послуги водопостачання і каналізації в розмірі 50% від їхньої вартості, у правилах від 17 лютого 1998 року закріпила можливість звільнення від частини податку на нерухомість, а в правилах від 7 травня 2002 року – право малозабезпечених репресованих зареєструватися для одержання допомоги самоврядування у вирішенні житлового питання.

Латвійська держава високо оцінила спрямований проти режиму комуністичної окупації рух опору Латвії, у тому числі національних партизанів Латвії.

З 1998 року діє Закон "Про статус учасника руху національного опору". До їхнього числа віднесені ті, хто в період з 17 червня 1940 року до 31 грудня 1960 року "брали участь у збройному опорі окупаційному режиму, його адміністрації і пропагували ідею відновлення незалежності Латвії". Мова йде про людей, що брали участь у збройній чи підпільній боротьбі, спрямованій на відновлення Латиської республіки, проголошеної у 1918 році. Тому радянські партизани не підпадають під дію цього закону – вони відновлювали щось зовсім інше. Ті ж, хто боровся проти обох окупаційних режимів чи підтримував цю боротьбу, можуть одержати відповідний статус. Не можуть бути визнані борцями опору ті, хто брав участь у репресивних діяннях обох окупаційних режимів.

Статус учасника руху національного опору одержали приблизно 700 чоловік. Переважна більшість цих осіб – це ті, хто боровся проти радянської влади до і після 1945 року. Приблизно 50% з них – колишні члени Латиського легіону Ваффен (Зброї) СС.

Керівники КУН разом з ветеранами УПА і колишніми латвійськими легіонерами під час святкування річниці Української повстанської Армії (жовтень, 2005 рік)

Як свідчать ЗМІ, з квітня 2005 року з ініціативи міністра оборони Латвії Ейнара Репше Сеймом республіки прийняте рішення про щомісячну виплату національним партизанам і колишнім легіонерам доплати до пенсії в розмірі 50 латів (близько 95 доларів США) із засобів бюджету військового відомства. Є пільги з оподатковування, медичного обслуговування тощо.

Офіційна оцінка в Латвії історії Латиського легіону Зброї СС дана в прийнятій Сеймом у 1998 році Декларації "Про латиських легіонерів у часи Другої світової війни". У ній безапеляційно стверджується, що легіонери "ніколи не брали участі в каральних акціях гітлерівських військ проти мирного населення".

Російські "критики" такої оцінки полюбляють апелювати до матеріалів Нюрнберзького процесу про статус СС. Тим часом там було сказано, що з числа злочинних формувань СС були виключені ті, хто був зарахований у війська СС таким способом, який не залишав їм ніякого іншого виходу, а також ті, хто не брав участі у здійсненні військових злочинів. Мобілізація в Легіон – саме з цього ряду понять. Росія завжди "забуває" про цю цитату з нюрнберзьких документів. А Комісія зі справ переміщених осіб США в 1950 році підтвердила, що не розглядає прибалтійських солдатів як дійсних есесівців, тому що одержала докази, що вони підлягали обов'язковому призову.

У справі соціальної підтримки колишніх легіонерів латвійське державне керівництво здійснює тісну взаємодію з німецькою стороною. Ще в 1997 році була укладена угода між Равенсбурзькою установою соціального забезпечення (Німеччина) і Міністерством добробуту Латвії, відповідно до якого грошові виплати, передбачені для колишніх військовослужбовців вермахту і Ваффен СС, здоров'ю яких була заподіяна шкода під час бойових дій і в полоні, а також їхніх вдів і дітей-інвалідів. Роль посередника з латвійської сторони в здійсненні даної угоди виконує Державний фонд соціального страхування, що забезпечує за рахунок німецьких засобів прийом документів, їхній переклад і відправлення в Німеччину, а також організацію медичного обстеження заявників у спірних ситуаціях.

З 1991 до 1997 року ветеранам Легіону СС вдалося оформити близько 400 пенсій, а з 1998 року – більше двох тисяч. За оцінками експертів, розмір німецької пенсії в середньому складає 100–120 євро.

У 1995 році відбулося урочисте відкриття пам'ятника "Захисникам Єлгави у 1944 році" і перепоховання на почесному місці біля скульптури "Матері-Латвії" на Братському цвинтарі в Ризі привезених з Німеччини останків командира легіонерів генерала СС Р. Бангерского.

У 1998 році публічні торжества легіонерів одержали офіційну підтримку: Сейм Латвії прийняв виправлення до Закону "Про святкові і пам'ятні дні" і визначив 16 березня – день першої спільної операції двох латиських дивізій проти радянських військ у 1944 році – як "День пам'яті латиських воїнів". У числі депутатів, які підтримали це рішення, був і тодішній міністр закордонних справ Індуліс Берзіньш.

16 березня 1998 року в Ризі після богослужіння в Домському соборі відбувся урочистий хід і покладання вінків до пам'ятника Свободи. На чолі колони латвійських ветеранів і їхніх прихильників йшли представники керівництва однієї з партій правлячої коаліції – "Батьківщина і Свобода", у тому числі заступник голови Сейму 6-го скликання Айгар Йіргенс і голова парламентської фракції цієї партії Яніс Страуме (голова Сейму 7-го скликання). У парадній формі взяли участь у заходах також командуючий Національними збройними силами Латвії (НВС) Юріс Далбиньш і командуючий морськими силами Гайдіс Зейботс, заступник командуючого НВС.

З ініціативи об'єднань латиських ветеранів у Лестене (Тукумський район) на кошти держбюджету споруджений і в листопаді 2000 року урочисто відкритий меморіальний комплекс, присвячений латиським легіонерам. Участь у торжествах ветеранів взяло військове відомство, дозволивши своєму друкованому органу "Тевияс саргс" стати спонсором концерту чоловічого хору "Вовки", що виконував бойові пісні легіонерів. При цьому поширювалися аудіокасети із записами аналогічних пісень ополченців 51-го Добельского батальйону Земессардзе (ополчення).

У 2004 році на похорон голови Латвійського товариства національних воїнів легіонера СС Миколи Романовськіса, багаторічного організатора урочистих походів, був покладений вінок від президента Вайри Віке-Фрейберги, а також опублікований у газеті "Діена" некролог, у якому від імені МЗС Латвії висловлена впевненість у тому, що покійний легіонер – "зразок для наслідування" і "приклад" для латиської молоді.

Слід зазначити, що заслуги лідерів і активістів Латвійського товариства національних воїнів і Латиського об'єднання національних партизанів у військово-патріотичній роботі з молоддю періодично відзначаються почесними грамотами Міністерства оборони і Земессардзе (ополчення).

Водночас Сейм Латвії відхилив законопроект російськомовної опозиції "Про статус бійців антигітлерівської коаліції в Другій світовій війні". Депутати парламентської фракції "Центр згоди" намагалися домогтися, щоб статус радянських ветеранів (жителів Латвії, що з 1941 до 1945 року на території країни брали участь у бойових діях проти Німеччини і її союзників на фронті, а також у складі партизанських і диверсійних загонів) був прирівнений до статусу учасників національного опору.

Закону "Про статус ветерана війни" у Латвії немає. У ветеранів Радянської (Червоної) армії в Латвії немає ніяких пільг, їм відмовлено в пільгах і соціальних гарантіях, якими користуються політрепресовані, а також учасники руху національного опору. У Латвії існує також законодавство, відповідно до якого військову форму і нагородні знаки інших держав можна носити тільки з письмового дозволу президента держави. Схвалений парламентом Естонії законопроект "Про знесення заборонених споруд" стосується і російської окупаційної символіки та монументальної пропаганди.

Власті Латвії притягають до кримінальної відповідальності колишніх радянських ветеранів російських репресивних органів. Так, 83-літнього Ніколая Ларіонова, що був співробітником органів держбезпеки, засудили до п'яти років тюремного ув'язнення за участь у депортації в 1949 р. з Латвії в Сибір 500 чоловік.

Список подібних судових рішень, прийнятих у Латвії, досить великий. Колишньому міністру держбезпеки Альфонсу Новиксу винесли вирок довічного ув'язнення. Він і помер у в'язниці. Міхаїл Фарбтух, теж колишній чекіст, відсидів два роки. Євгеній Савенко провів у місцях позбавлення волі рік і три місяці. Судили Ніколая Тесса, Яніса Кірштейнса, Трофіма Якушонка. Колишній чекіст Василій Кірсанов помер після арешту. За бандитизм засудили і 80-літнього "червоного партизана" Василія Кононова.

Не панькаються з "визволителями" й естонці. Як повідомляють ЗМІ, Міністерство оборони Естонії за вказівкою міністра оборони Яака Йєрюота направило в естонські загальноосвітні школи спеціальні навчальні матеріали для уроків з військово-патріотичного виховання. Матеріали містять у собі випущений спільно Міністерством оборони і видавництвом "Естонська Енциклопедія" довідник "NATO від А до Я" і підготовлений Естонським державним телебаченням фільм "Солдати "Мертвої голови", присвячений естонцям, що воювали в складі 20-ї дивізії Зброї СС. За словами авторів фільму, до тієї пори, поки "Росія поширює неправду про те, що в 1944 році Радянська армія нас звільнила", вони "не можуть довіряти Росії як державі". Книгу про НАТО і фільм "Солдати "Мертвої голови" одержали навчальні заклади Естонії, а їхнім керівникам міністр оборони Естонії рекомендував використовувати подарунок міністерства в якості посібника на уроках історії.

Своїх ветеранів естонці шанують. Командуючий Силами оборони Естонії віце-адмірал Тармо Киутс вручив нагороди "Хрест за відзначення у збройному опорі" багатьом колишнім естонським партизанам.

Таким чином, учасники національно-визвольного руху країн Балтії перебувають під опікою держави і мають від вдячних співгромадян пошану. Виконаймо й ми свій громадянський обов'язок перед нашими ветеранами визвольних змагань.

ОСТАННЄ КОЛО

або Ніч найтемніша перед світанком

"…для досягнення політичної мети завжди потрібна сила".
М. Макіавелі

Іван ГУБКА,
головний редактор часопису "Воля й Батьківщина", член НСПУ, лауреат премії ім. В'ячеслава Чорновола

Вже й не пам'ятаю, коли мені до рук потрапляв художній твір такої пристрасної сили, такої глибини, такої хвилюючої щирості...

"Настала пустка і порожнеча, і непроглядна темрява накрила небесні безодні. Ні ранків, ні вечорів, – одна й та ж незбутна запівніч. І Дух Божий не ширяв над водами, і не було нікого, хто б поцінував: добре воно чи зле... Ніщо – пітьма, ніщо несвітло. Ніде й нічого, нікуди й нізвідки. Ніщо і ніяк. Поза ніччю, по той бік ночі, де все є нічим... Хто я?.."

Такими тремтливо-хвилюючими, болючими словами починається цей дивовижний, багатьма очікуваний твір, написаний неабияким майстром пера, який зумів розповісти не лише про героїку найчеснішої, найжертовнішої армії у світі, а й про мужність нескореного народу, про Батьківщину, про наше глибоке коріння, яке тішить серце кожного українця. Бо й справді, в незапам'ятні часи наші пращури, далекі попередники самих трипільців, поселилися назавжди на берегах Дніпра і Дністра, що оперлися на могутні груди Карпат та обійняли Руське море...

Упродовж української історії наші простори, наш святий чорнозем топтали і орди кочівників, шукаючи тут чи то своєї вітчизни, чи то легкої поживи, але історична тяглість засвідчила: дужчі силою й числом кочівники так і не змогли побороти місцевих хліборобів. Єдине, що вдавалося іноді чужинцям – хіба що асимілюватися, осідати серед місцевого люду й залишатися з ним назавжди.

З незапам'ятних часів, де "тато ором поравоть поле", веде нас письменник гейби на вервечці до знакових подій новіших часів: до перемоги наших прабатьків під Конотопом, під Мотовилівкою, не оминаючи й гірких поразок наших предків під Крутами чи Базаром.

Через весь роман туго напнутою струною звучить нота любові й пошанівку до свого народу.

Сторінка за сторінкою, й ми поринаємо у вир боротьби українського народу на переломі століть, коли в серцях патріотів пробудився "дух одвічної стихії", а основним гаслом, що підняв до нерівного змагу із різномастими загарбниками, стало: "Здобудеш Українську державу або загинеш в боротьбі за неї". Це лейтмотив роману Василя Стефака на тлі правдивих подій. Автор веде нас буднями жорстокого безкомпромісного змагу, мовби колами пекла, і пекла не кантівського, зрозумілого і пояснимого, а комуно-московського...

Здавалося, що тій кривавій косовиці ніколи вже не буде кінця, здоровий глузд підказував, що задля збереження життя варто б відступити. Але ж тоді без власної держави ми загубимося на загумінках цивілізації, пропадемо, втратимо власну ідентичність без рідної мови, без рідної землі, без рідного коріння в нетрях сибірської тайги.

Головний герой роману "По той бік ночі" Василь Небесійчук – "Син" волею обставин став на прю з розумним, підступним, хитрим, віроломним ворогом, який хіба на словах шанує людську мораль та милосердя, – генералом Клеймёновим та полковником Зеленцовим. Смертельна боротьба ведеться між двома силами – світлою і темною, між добром і злом. Про поступки один одному не мислить жодна із сторін. Питання: хто кого?

Автор майстерно віддзеркалює взаємовідносини між двома полярними силами – незламність духу українського повстанця Небесійчука та злі умисли московсько-совєтських бузувірів.

Повстанський старшина Небесійчук потрапив у лабети московських спеціальних служб – до дійсних фахівців мокрих справ, які діяли згідно з вказівками своїх урядників, за якими освячувалося "физическое воздействие". Слідчий міг поводитися з жертвою, як йому заманеться, лише б вибити з людини потрібні зізнання.

Небесійчук пройшов усі кола того пекла, і ми можемо лише уявити, якої мужності і сили духу була ця людина, яка витримала, не зламалася, не здалася, не впокорилася.

Декому може здатися, що автор, осмислюючи духовні начала нашого народу, наділяючи своїх персонажів надлюдською мужністю, непоказним героїзмом, перебільшує, перебирає міру, адже український повстанець в романі витримує таке, що й залізо не витримало б. Та насправді Василь Небесійчук – типовий приклад героїчної поведінки українських патріотів у ворожих пазурах. Маємо сотні й тисячі живих прикладів, які підтвердять сказане. Ольга Басараб втрапила в тенета польської дефензиви, витримала чотири доби безперервних тортур, померла в руках катів, та не виказала жодної організаційної таємниці. 1942 р. у Львові німецька поліція схопила крайового провідника ОУН Івана Климіва – "Легенду", який відповів катам, хто він є, але більше й слова не сказів. 1953 року до ворогів потрапила після восьми років підпільної боротьби Софія Лагодич – "Ліда". Вона сказала кадебістам, що дала присягу Богові і Україні зберігати таємницю, тому більше не озветься до ворогів і словом. Попри сім років слідства, тридцяти років спеціальних лікарень вона не назвала ворогам навіть свого правдивого імені.

Ось так поводилися, жили й помирали сини і дочки твої, Україно, – щоб жила ти...

Щоб описати поневіряння й муки Василя Небесійчука – "Сина", потрібно б сотворити нову книжку. А тому лише зазначу, що автор вміло й неупереджено виклав події в романі, відобразив правдиву героїчну боротьбу УПА, яку у нас викрадали, замовчували чи спотворювали радянські ідеологи. Я певен, що роман "По той бік ночі" відкриє очі багатьом читачам на причини виникнення та боротьби Української Повстанської Армії, яка збройно стояла проти загарбників різних мастей. Небесійчук – "Син" не раз нагадує чекісту Зеленцову "братнію" заборону рідної мови, культури, спотворення нашої духовності, крадіжку нашої історії (що не могли присвоїти, те забороняли для вжитку). А ще про кривавицю нищення нечисельних народів – про гріх, який переслідуватиме не одне покоління уярмлювачів. Бо московсько-совєтська система із своїм гулагівським обличчям залишила в Україні кривавий слід, який пам'ятатиметься серед народу, либонь, ще довше, ніж тисячолітньої злої пам'яті напади обрів чи татаро-монголів. Невипадково український патріот закидає Зеленцову, що російське іго було для українців гіршим від татаро-монгольського, бо останні забирали десятину добра, а більшевики грабували до нитки, та ще гірше – занапащали українську душу. Бо й справді, саме вони, московсько-совєтські окупанти, вирощували серед нас безбатченків, манкуртів, які не пам'ятали свого роду, заохочували зневагу до всього рідного, українського. Саме УПА повертала тисячам і мільйонам заблудлих українців пам'ять роду, віру у відродження.

Могила в селі Воля Володзька, де поховано 120 вояків УПА

Де-не-де побутує хибна, умисне чужинцями нав'язувана думка, ніби УПА воювала лише в західних областях України. Тим часом приховується правда про те, що окремі формування повстанців були в Берестї і Пінську, на Кіровоградщині і Чернігівщині, Кубані і Причорноморщині (Румунія), на етнічних українських землях в Закерзонні та в багатьох інших місцях поза межами нинішньої України. Приписуючи постання УПА виключно галичанам, совєтські ідеологи приховували правду про те, що президентом УГВР, яка в законодавчому порядку очолила національно-визвольну боротьбу, був київський науковець Кирило Осьмак, що куренем окремого призначення "Сіроманці" командував полтавчанин Дмитро Карпенко – "Яструб", нагороджений Золотим орденом "За заслуги Першого ступеня" – за боротьбу в особливо важких умовах.

Василь Стефак у своєму романі блискуче відтворює ймовірні події часів постання і бойових дій УПА. Він не шкодував часу, щоб вивчити архівні матеріали, поспілкуватися з живими учасниками бойових дій, що дало йому можливість змалювати силу духу цілого пласту українських повстанців – друзів і побратимів Небесійчука – "Сина". Письменник одночасно розкрив і різноманітні лукаві й підступні, негідні методи, якими користувався ворог у боротьбі з упівцями. Перебуваючи в ув'язненні, Небесійчук не раз линув думками в минуле, дошукувався причин недолі свого народу. Проте сам ніколи не нарікав на власну долю – він навіть вважав себе щасливішим у камері від багатьох своїх земляків, які у "великій зоні" хилилися перед загарбником, в кишені стискаючи дулю. Він не дозволив собі лукавити душею... Не нарікав і розмірковував про те, ким би міг стати в цивільному житті.

Та не судилася йому і його поколінню спокійна і благодатна молодість, бо була осяяна загравами воєнних пожеж, повстанських боїв, а перегодом конала на етапах та в зонах гулагівської імперії, в норильському Заполяр'ї, Казахстані, Колимі... Останнім часом на просторах колишньої імперії розвелися ватаги борзописців, які, лякаючись майбутнього Нюрнберга-2, намагаються перекласти злочини московського імперіалізму на когось іншого. Вони лають нацизм і фашизм, але чомусь забувають згадати про спільний парад у Бресті, де "сталінові синки" марширували поряд з "дітьми фюрера". Нападаючи на українських патріотів, вони мовби забувають, що не українські націоналісти ділили Європу, підписуючи з нацистами договір, знаний нині як пакт Молотова-Ріббентропа, що не українці, коли Європа стікала кров'ю в 1939–1941 роках, до останнього передвоєнного дня посилали Німеччині хліб та стратегічну сировину... Втім, дехто з тих писак мовби прокидається від сну і поміж рядків самохвали докине і тверезу думку. Хіба не симптоматично, що один із доволі високих чинів колишньої імперії, закінчуючи свою оповідь про боротьбу з українськими патріотами, говорить: "Ми виграли ту війну в Західній Україні, але не перемогли". Цю думку схвалив би і герой нашого роману Василь Небесійчук – "Син", адже вояки УПА справді таки пішли з поля бою непереможеними.

Я вважаю, що роман Василя Стефака "По той бік ночі" при належній рекламі саме своєю історичною правдою, безмірною любов'ю до зраненої Батьківщини здатен прислужитися справі замирення українців – учасників Другої світової війни, які волею обставин опинилися по різні боки фронтів.

Цей чесний і правдивий твір дуже своєчасний, він має у своєму викладі всебічну національну сутність. Роман стоятиме на сторожі української ідентичності, закликаючи наших сучасників до взаєморозуміння і взаємопрощення, до єднання на державному полі.

Симптоматично, що роман прийшов до читача саме у річницю постання УПА, що головний персонаж твору – правдивий герой повстанського вишколу, який увібрав у себе, успадкував кращі риси знаних і незнаних героїв рідного народу. Новий твір Василя Стефака захоплює правдивістю, щирістю почуттів. Він зрозумілий і доступний широкому читацькому загалу.

Ця книжка – від серця, вона відновлює національну пам'ять. Вона вчить любити і будувати свою Україну.

ФОТОЛІТОПИС СЛАВИ

Рейд в Карпатах. Орієнтовно 1946–1947 роки.

Повстанці з селянами і пастухами в Румунії. Сидить у центрі політвиховник Назарій Данилюк–"Перебийніс", крайній справа сотенний Дмитро Білінчук–"Хмара"

Невідомий повстанський відділ. Рівненщина, орієнтовно 1947 р.

Олекса ПАЛІЙЧУК

НЕЧУТНО ЙШОВ У ГОСПОДА ГОДИННИК...

Історичний факт,
що мав місце під селищем Локачі
на Волині.

Тугий обруч стиснув гарячі скроні,
запульсував, зриваючись на біль.
Холодну зброю вигріли долоні,
в натомі зір веде рухому ціль.

Хтось там, за плотом, сторожко крадеться –
його вистежує, мов дичину.
Для них обох тривожний стукіт серця
лякає цю вразливу тишину.

Нечутно йшов у Господа годинник...
І ось нарешті долинає свист –
умовний знак в отой густий вільшинник
вивідник подає, енкаведист.

Вони сипнули враз, красноголовці*,
і щільно оточили всі кути,
"Здавайся! – крикнули. – Ти в нас на оці!
Тобі нізащо звідси не втекти!"

"Уже здаюся! Тут я, на горищі!
Приставте лиш драбину на підхват!" –
і навздогін, як докази найвищі,
летять його наган та автомат.

Він опускався надто вже поволі,
наопашки притримував шинель...
Так бережуть останні крихти долі,
так віддаляють чорний свій щабель.

Гуртом до нього кинулись в'язати,
а він стоїть собі – ані шелесть...
І раптом світ струснули дві гранати –
вісьмом красноголовцям вірна смерть.

** Так за червону околичку кашкетів у народі називали військових НКВС.*

СХРОН

То не оселя – дивина:
нема дверей, нема вікна.
Кругом одна глуха стіна.
Але, мій друже, не сумуй:
ти ж не якийсь там
чистоплюй.
У тебе є надійний схрон,
у нім життя твоє і скон.

Я дещо "підлатаю" вам освіту
із розділу старих закритих зон
і розкажу про восьме чудо світу,
про славнозвісний український схрон**.

Не наша в тім вина, що рідне диво,
наперекір єгипетським гробам,
у глиб Землі вгризалося тужливо...
Зате не заздрило чужим рабам!

Чудовий прихисток по всьому фронту,
він справді був міцніший за бетон,
мала фортеця нашого П'ємонту,
останній мілітарний бастіон.

Юначе! Тут мені забракне мови.
Ти уяви: жінки й чоловіки
терплять у ямі каторжні умови,
і це триває місяці, роки...

Але найвищий сенс – то їхній подвиг,
чого не знають інші чудеса.
То боротьба і смерть повстанців гордих,
їх світлоносна жертва, їх яса.

*** Схрони або криївки – масові, добре замасковані стаціонарні земляні схованки для українських повстанців. Їх будували переважно за кресленнями, надісланими із Центрального Проводу ОУН. У виявлених ворогом схронах повстанці масово стрілялися, щоб не потрапити у полон. В ОУН-УПА під землею нерідко діяли керівні центри та лазарети.*

Василь ЗАЄЦЬ

ЗАЗЕЛЕНІЄ СКОРО ЛІС

Суворою була зима,
Та, слава Богу, все минає,
Хоч світла у льохах нема,
Та в серці радість розцвітає.
Поволі білі кожушки
Кущі скидають і дерева,
З-під снігу потекли струмки,
Вітри запахли березнево.
Зазеленіє скоро ліс,
І молодого соку цівки
Візьмуть хлоп'ята у беріз,
І ми покинемо криївки.
Торкнеться до трави стопа,
Орган хрущів хорал заграє,
Як фенікс, оживе УПА,
І мама сліз не приховає:
– Іди, синочку мій, помстись
За все енкаведисту злому!
В бою страшному не здригнись
І швидше повернись додому!

ПАЛАЦ НОВОЇ ПІСНІ

Той, що будує,
мусить руйнувати!
Ярослав Стецько:
"Без національної революції
немає соціальної".

Той, що будує,
Мусить руйнувати.
Бур'ян у борозну
Жбурляє плуг,
Аби зерну
Було куди лягати,
Щоб тішив нас
Ланами виднокруг.
Століттями
Неправди і неволі
Насіялося
Стільки бур'янів,
Що вже не раз
Вони на нашім полі
Свободи й правди
Нищили посів.
Не марно панство
Спокою не знає,
Коли революційний
Вітерець
Опортунізм облудний
Видуває
Із героїзмом
Сяючих сердець.
Даремно панство
Викидає гроші
На пропаганду
Споживацьких втіх
У дикім намаганні
Опустошить
Наш пантеон
Подвижників святих.
В яку б іще
Не виглядали призму
Свій порятунок
Зграї ворогів, –
Увесь бур'ян
Плуг націоналізму
Переоре
Під молодий засів.
Зруйнуємо
Всі тюрми ненависні,
Всі прибудівки
Хамів і нікчем,
І райдужний палац
Нової пісні
На радість поколінням
Возведем!

СМЕРТЬ МАНКУРТА

Манкурт у погребі сидів,
Чекав приходу "наших".
І от нарешті ворогів
"Брати" прогнали "старші".
Довідавшись про це, манкурт
Піднявся з лігва свого,
Побачивши "братішек" гурт,
Мерщій побіг до нього.
Хотів обняти їх усіх
Та ще й поцілувати,
Але тоді якраз у них
Якесь гуділо свято.
Усі п'яненькими були,
Усі галасували:
– Куди поділися хахли?
– Напевне, поздихали !
– Пішли в бандерівський загін!
– За неньку воювати!
– О, появився он один,
До того ж дурнуватий, –
Біжить собака, ніби хтось
Йому ступа на п'яти!
Підстрелить треба, а не то
Ще кине в нас гранату!
І "брат" натиснув на курок,
Ще й весело всміхнувся,
Коли, зваливишись на пісок,
Манкурт не ворухнувся.

ЗА НОВУ ДЕРЖАВУ

Біля річки, під вербою
Курінний стоїть,
І від нього в пекло бою
Зв'язковий біжить,
Помічає все і чує
Мудрий курінний,
Мов оркестром диригує
Майстер запальний,
Карта, наче партитура,
Перед ним лежить,
Бойовища люта буря
Блискає й гримить.
Ожививши давню славу
Мужніх поколінь,
Б'ється за нову державу
Упівський курінь.

МАНКУРТИ

Я знов – про вас, перевертні зросійщені – манкурти,
живі і мертві, за ганебним прізвиськом "хахли",
що й досі войовничо йдуть на Хортицю і Крути,
штурляючи клейноди наші у вогонь хули.

І ви, і ваші діти злісні – як вітри зимові:
тут народились без любові, тут і помрете,
так і не спивши меду братства і нектару мови,
не звідавши, яке то диво ніжності святе!

У глибині років, мов долі карб, – повстанців схрони,
де зливи вимивають ваші й наші кості... Та –
нескорено над світом сяє калинове гроно,
як нагорода вільній Україні золота!

У цих степах козацьких, зріднених по духу й крові,
Держава – ми і наша мова – головний редут!
Тож, дійсно, істини момент – як сивина на скронях:
героїв наших схрони і могили ваші – тут!

Валерій ВЕРГУН,
м. Українка, що на Київщині

Тих, кому небайдужа справа побудови української церкви у волинському патріотичному селі, просимо долучитися можливою матеріальною допомогою.

Наш рахунок:
АППБ "Аваль"
МФО 380805
р/р р2600748938
Релігійна громада
Св. Петра і Павла Української Православної церкви Київського Патріархату.

Волинська область Рожищенський р-н
с. Берегове.

СТЕПАНОВІ БАНДЕРІ

Відклекотали в горах кулемети
І сонце з-за Сибіру сходить знов...
Історії забруднені замети
Випалює свята повстанська кров.
Поросли чагарями і травою,
Криївки й бункри сумовито сплять,
І вже над збайдужілою юрбою
Двоглаві ґедзі злобою сичать.
Степане, встаньте! Україну гублять!
Вже ми – не українці в паспортах,
Вже нам із Білорусі долю трублять –
Ярмо колоніальне й вічний страх.
Степане, встаньте! Лицарі свободи
Вам обеліск урочисто звели,
Щоб Вашим чином збратані народи
Навіки сміття рабства відмели.
Щоби не сміли покручі-бузини
Нам осквернити славу Кобзаря,
Щоб міг сказати гордо батько сину:
Зійшла Вкраїни вранішня зоря...
Щоб ми таки діждались Вашингтона,
Як нам Пророк Свободи заповів,
І праведним, оновленим законом
З'єднали весь наш український світ.
Степане, встаньте! Нація Вас кличе!
І віра християнська кличе теж!
Ваш дух над нами журавлем курличе,
Що нам потрібна міць твердинь і веж...
Відклекотали в горах кулемети.
З легенд й Сибіру йдуть герої знов.
Весняним цвітом над брудні замети
Ще зацвіте свята повстанська кров.

Микола СИМЧИЧ, чл. НСПУ,
м. Івано-Франківськ

ФЕНОМЕН ПОХІДНИХ ГРУП ОУН НА СХІД УКРАЇНИ

(крізь віки легенди не сотвориш…)

Суперечки, що виникають на ґрунті діяльності ОУН на Сході через недоступну інформацію, потребують широкого розкриття інформації про боротьбу та діяльність похідних груп у Південному краю.

Перш ніж почати дослідження, необхідно чітко окреслити, які терени входили у Південний край роботи ОУН. Це такі, які, власне, і підпали під діяльність Південної Похідної групи: Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Сталінська, Ворошиловградська області та Крим.

Ярина МИХАЛЬОНОК,
студентка НаУКМА

Ми повертаємося знов
До ґрунту, до джерел, до корня
Збудити плодоносну кров,
Зрости у високості горні.
(Євген Маланюк)

Формування похідних груп було покликане до створення розгалуженої мережі ОУН у східних регіонах України. Як прогнозуючий факт непримиренного протистояння окупантів і назрівання радянсько-німецької війни, провід ОУН(р) наприкінці 1940 року виніс ідею про загальний план походу націоналістичних груп на Схід України. І вже на початку 1941 року ця робота розпочалася. Створення похідних груп набуло вагомого значення як для організаційного розвитку структури ОУН, так і для усієї території східної України.

Південну похідну групу було утворено на Сяниччині під керівництвом М. Річки, якого пізніше замінив Зенон Матла. Гіпотетично похідна група нараховувала близько тисячі осіб, і як розпізнавальний знак носила чорну стрічку. Поле діяльності припадало на Південь України, центр містився спочатку в Одесі, а потім у Дніпропетровську.

Можна виділити два основні завдання членів Південної Похідної групи:

1) розбудова мережі; 2) ідеологічно-ідейна платформа.

Головним завданням, яке постало на той час перед ОУН, було розширення кадрової системи шляхом індивідуального добору.

Основним кадровим постачальником у Південному краю був Захід, тобто перші оунівці, які відкрито несли ідею соборності і національної єдності, були вихідцями з-за Збруча. На початку робота націоналістів (бандерівців) велася на радикально налаштованих позиціях (це проявлялося у закликах, які попередньо поширювалися на Заході: "Україна – понад усе", "Україна – для українців"), що зустріло опір у населення Південного краю. Опинившись на Півдні, члени похідних груп (переважно люди з відмінним від місцевих говорів західним діалектом) не сприймалися як пропагандисти української ідеї. Тому перед керівництвом ОУН постала реальна потреба у переформуванні кадрів, оскільки людський фактор відігравав вирішальну роль у пропагандитивній роботі. Не останню позицію при поході груп у порозумінні зіграла система домовленостей. Постанови III Надзвичайного Великого Збору ОУН переглянули ідеологію ОУН (р), якої потребував схід.

Схід ненаситно поглинав нові кадри, добровільно зголошені члени похідних груп йшли немов у смертельну машину, з якої не поверталися. Пізніше, переконавшись у тому, що і на Сході є свідомі елементи, які цілком підтримували і розділяли програму оунівців, Провід дав дозвіл залучати до роботи і наявний на Сході людський ресурс – це дещо скоротило потік із Заходу.

Дереворит Ніла ХАСЕВИЧА

Кістяк похідних груп, який на початку складали старші досвідчені кадри, зорієнтовані на розповсюдницький характер роботи. Однак, коли залучалася молодь і притисли більшовики, постала потреба у переході на ведення підпільної боротьби.

У діяльності похідних груп у Південному краю можна виділити два етапи:

а) до початку 1942 року – передислокація кадрів, як необхідна вимога східних запитів;

б) підпільно-революційна діяльність, яка знайшла потребу через усвідомлення ворожими елементами (німцями, більшовиками) небезпеки, що її може заподіяти розвиток і поширення діяльності похідних груп.

Першого року війни проявився справжній патріотизм представників Південного краю – люди проливали свою кров і клали свої голови за ідею Української держави. Протиборство було пов'язане не лише з боротьбою за ідею, а й проти окупантів. 1942 року, коли члени похідних груп приходили на Схід, то через вислужників німцям і зрадників часто їм доводилося переховуватися.

Майже одразу члени похідних груп змогли перейти терени Південної та Східної України. Проблеми одначе з'явилися, коли німці схаменулися, а більшовики почали бити в дзвони.

Можна виділити п'ять основних категорій соціальної шкали, які підпадали під діяльність оунівців, і на роботу з якими кидався весь актив організації:

а) інтелігенція;
б) активна молодь;
в) робітничий осередок;
г) селянські маси;
д) радянські націоналісти.

Члени похідних груп нав'язували контакти з різними визначними людьми на місцях і здобували впливи у широких масах. Якщо людина входила в тісний контакт з націоналістом, з часом вона отримувала необхідну політичну інформацію про організацію і скеровувалася на зручний для ведення громадської роботи терен. Ці люди здебільшого не ставали членами ОУН, переважно вони працювали вербовано під кермом ОУН.

Основний плацдарм для роботи ОУН складався переважно із "зацікавлених". Розширення кадрової системи – своєрідний механізм, що постійно потребував альтернативи, оскільки, по-перше, люди – це носії націоналістичної ідеї, яка проявляється, якщо стимулювати її втілення через систему знань та ідеологічної платформи; по-друге – це міцна опора для завоювання авторитету серед пригноблених і знищених духовно мешканців Південного краю. Для цього робота похідних груп була чітко зорганізована, кожен член мав власне завдання.

Дії окупантів на захопленій території розвивались дуже швидко і не на користь національних інтересів. За німецького періоду програми та ідеї ОУН сприймалися місцевим населенням більш позитивно, ніж за радянського окупаційного натиску. Люди ненавиділи німців, але до смерті боялися більшовиків. Ставка на захист своїх прав робилася виключно на власні сили, що втілилось у простих словах "Воля – народам, воля – людині!" (пропаганда зорієнтована проти вивезення гітлерівцями українців як робочої сили).

Спочатку гітлерівці буцімто не помічали діяльності щодо поширення оунівцями ідеї про незалежність і соборність Української держави, однак, як свідчать документи, дуже швидко почали застосовувати усілякі можливі методи ліквідації "деструктивних елементів".

Влітку 1941-го активно зосереджує свою діяльність на східні українські землі ОУН(м). Основні напрями похідних груп, які очолив д-р Олег Кандиба (Олег Ольжич), були території, на яких діяли також похідні групи ОУН(р) (Кіровоград, Сталіно, Одеса, Дніпропетровськ, Миколаїв).

ОУН-мельниківці, на відміну від революціонерів, були дещо "акліматизованіші" до ведення діяльності на південних теренах, оскільки мали досвід боротьби попередніх років (часи визвольних змагань 1917–1921).

Діяльність похідних груп охопила значні середовища: міста, села, селища і т. ін. Переважно чоловіки були залучені до пропагандивної роботи. Жінки дуже часто виконували роль зв'язкових (наприклад, зв'язкова Крайового проводу Галина Зозуля – "Дарка", яка діяла у Південному краю).

За рахунок похідних груп у місцях, визволених з-під більшовицького поневолення, поставали місцеві самоуправи. З появою членів ОУН одразу ж розпочиналася організація районів, міліції, друкарень, для агітацій повноцінно намагалися використовувати культурні організації та установи. Так, поки не заборонили німці, значна робота велася через легальні товариства "Просвіти", гуртки, студії, курси, спортивні секції. Копітка робота спрямовувалася на підготовку пропагандивно-вишкільного матеріалу, інструкцій, брошур, відозв, політичних карикатур, листівок.

В агітаційних матеріалах зважалося на українську історію, згадувалися досягнення і здобутки України, терниста доля українського народу, неодноразово наголошувалося на роздрібненні української етнічної території. Окремо зверталися до долі української жінки, молоді, робітників, постраждалих від голоду. Всі листівки і матеріали несли ідею нації, яка вимагала захисту й оборони. Одначе Південний край не сприймав так однозначно інформацію агітаційних матеріалів. Відповідно, не треба забувати і про зворотну агітацію окупантів, що була зацікавлена у постачанні деформованої, перекрученої інформації.

Провідна ідея похідних груп на Півдні України полягала саме у роз'яснювальній роботі, в якій, окрім розуміння самостійницьких інтересів, необхідне було розуміння і особливого, історично складеного, східного менталітету. Тому там, де поставало питання про насичення кадрової системи, не губилося і питання щодо керівництва та склад Похідних груп.

Пропаганда велася і через засоби друкованого слова. Так, на Дніпропетровщині дуже розгорнулася видавнича діяльність. Кривий Ріг – збірка "Тризуб", газета "Дзвін"; Дніпропетровськ – газета "Вільна Україна"; Нікополь – газета "Промінь"; Дніпродзержинськ – газета "Кам'яні вісті". Розповсюдження агітаційного матеріалу (листівок) було чи не найголовнішим чинником поширення інформації про справжній стан життя населення, настрої окупантів, на що і зверталася головна увага.

На кін ставилася діяльність усіх можливих середовищ, які могли бути носіями української ідеї. Так, оунівці намагалися розповсюдити інформацію через церкву. Однак дуже часто віддана діяльність у суспільно-культурному секторі розконспіровувала людей.

Американський дослідник українського націоналізму Дж. Армстронг подає думку, що український націоналізм не сприймався мешканцями Сходу через істотні відмінності західного і східного світу. Це і стало причиною виникнення негативної реакції на оунівські заклики у населення Східної України. Аргументи Дж. Армстронга схиляються до того, що українські націоналісти приділяли недостатньо уваги громадянським правам, економічним, соціальним питанням, що і стало причиною непорозумінь.

У свою чергу Богдан Лепкий зазначає: "Мені ввижаються дві лани збіжжя. Повіяв вітер – і збіжжя запилилося. Запилений цвіт має видати багаті плоди. Таку роль сповнили похідні групи ОУН. Те, що більшовики проклинають і досі українських націоналістів, це найкращий доказ, що похідні групи сповнили добре своє завдання, що запилений у 40-х роках лан збіжжя приносить тепер добрі плоди".

На сьогодні через відсутність у більшості випадків даних щодо дійсної політики і настроїв ОУН у роки Другої світової війни на теренах Південного краю ми лише висуваємо гіпотези про можливу міру впливу націоналістів.

Без сумніву, діяльність похідних груп не минула безслідно. Відтак ті, хто, власне, хоч якось ознайомився із засадами і ідеєю, яку несли похідні групи, не залишився байдужим. Але ж така незначна кількість пропагандистів, зрозуміло, і не дала результатів гарного покосу. Якби повнішою була мережа (кількість кадрів), то твердіше би стояли люди у своїх переконаннях, оскільки ідеї самостійності населенням сприймалися. Не треба забувати і про "укорінене" зросійщення Південного краю, де кожне слово, кожна думка, кожен рух нещадно проходили тортури цензури.

НОВІ ВИДАННЯ

"Часто, аналізуючи історичні події тих років і тих людей, які творили ці події, я порівнюю молоде покоління, підлітків, юнаків, а також і дорослих тодішніх та сучасних. Тодішній юнак якось швидше дозрівав фізично, ідеологічно, був готовий у будь-який час повторити подвиг старших, нехтуючи небезпекою, міг і в пекло скочити й життя віддати, коли цього вимагала справа визволення України".

Це – один із самоочевидних висновків, котрих цілком закономірно доходить у своїй книжці спогадів "Мої роки, моє життя належать Україні" Володимир Копись. Самоочевидних тому, що цей висновок доведений самим життям пана Володимира, який шістнадцятилітнім вступив у боївку українського революційного підпілля Організації Українських Націоналістів, а вже вісімнадцятилітнім був заарештований окупантами і засуджений на 25 років позбавлення волі! І оповідь його – по-чоловічому скупа на емоції й фактологічно напрочуд конкретна й чітка – направду вражає. Адже на прикладі власного життя, життя своєї родини й своїх однолітків він насправді оповідає про подвиг – так, ніби оповідає про щось саме собою зрозуміле, буденне, звичайне. Утім, життя цих людей і було саме таким "звичним подвигом" заради України.

"МИ СВІДОМІ ТОГО, НА ЩО ЙДЕМО"

Спогади Володимира Копися відкривають нам вражаючі сторінки українського героїзму

Іван АНДРУСЯК,
"Нація і держава"

Ось, скажімо, лише один такий вражаючий епізод. 1944-й рік. Лінія фронту між совєцькою й нацистською арміями проходить біля Тернополя, а в рідному для пана Володимира селі Маріямпіль (тепер Галицького району Івано-Франківської області) німці, щоб скоротити шлях до фронту через річку Дністер, споруджують дерев'яний міст, який пильно охороняється. На постої в Маріямполі – мадярський військовий підрозділ, сформований здебільшого з українців Закарпаття. Воювати за німців вони, природно, не хочуть, тож зв'язуються з місцевою станицею ОУН з пропозицією роззброїтися перед формуванням Української Повстанської Армії, одначе зробити це готові лише під час маршу за Дністер. І тут виникає проблема – як передати за Дністер повідомлення угрупованню повстанців. Зголошується дванадцятилітній (!) Володимир, наймолодший син члена маріямпільського осередку ОУН Василя Копися. Він іде з вудкою на Дністер, ловить рибу неподалік від моста, охоронці-німці знічев'я з дитиною забалакують, і хлопець (а він уже добре знає німецьку!) невдовзі проситься на той бік – половити рибу ще в ближньому озерці. І ловить, звісно, там весь день, лише на якусь годинку відлучившись для того, щоб збігати в сусіднє село Побережжя й передати кому слід "штафету" – папірець із шифрованим повідомленням. Зміст повідомлення хлопцеві, ясна річ, невідомий, і про те, наскільки важливе завдання виконав, він дізнається значно пізніше, – але ж завдання він виконав!

Коли нині деякі політики й політологи знічев'я намагаються переконати нас, що в нас "брак своїх героїв, на прикладах яких можна навчати молодь любові до Батьківщини", – так і хочеться вигукнути: роззуйте очі! Ці герої живуть поруч із нами, вони ще можуть розповісти чимало! Ось лише Україна чомусь і досі визнає за героїв невідь-кого (згадаймо бодай, скільки "начальничків" були удостоєні високого а рідної, але геть упослідженого практично звання "Герой України" з нагоди недавніх роковин Незалежності й задумаймося, в чому "героїзм" більшості з них!), тоді як справжнім героям навідріз відмовляє навіть в елементарному статусі ветеранів війни...

А ось іще один вражаючий епізод. Ось як автор описує проводи свого брата Романа і їхнього родича Михайла до лав УПА: "До хати ввійшли брат Роман і татів стриєчний брат Михайло... Сіли на бамбетель, закурили, почали переглядатись, кивати один на одного головою, повставали, походили і знову посідали. Мені стало зрозуміло, що вони чимось стривожені, щось хочуть сказати, але не відважуються. Дивлюсь, Роман піднімається, підходить до мами і говорить тремтячим голосом зі сльозами на очах: "Мамцю, я і Михайло завтра з емтеесівською бригадою їдемо в село Лани на заготівлю насінної картоплі. В Ланах перебуває одна чота сотні Чорноти, з командуванням якої ми вже давно домовилися про вступ в УПА. Ми свідомі того, на що йдемо, але хочемо вести смертельну боротьбу з віковічним ворогом. Я знаю, що своїм рішенням завдаю Вам великого болю, знаю, що Вам важко доведеться господарювати з одним Влодком, але Україна кличе нас до бою. За всі муки, за кривди, за кров, за смерть братів-українців ми повинні мститись". Михайло також щось трохи говорив, але в моїй голові діялось щось таке, що я всього і не міг зрозуміти. Пам'ятаю, мати вислухала обох, зітхнула, підійшла до відра з водою, взяла горнятко, зачерпнула води, випила трохи і каже: "Діти, зніміть зі стіни образ Матері Божої Неустанної Помочі і подайте мені". Я став на лавку, зняв образ і подав мамі, вона взяла чистий рушник, витерла його і сказала хлопцям підійти до неї і стати на коліна. Вони підійшли і виконали веління матері (Михайло був напівсиротою, без матері). Вона поклала образ на їх голови і промовила: "Царице Небесна, Ти дуже любила свого сина і свідомо віддала Його на смерть, Ти дивилась, як Він терпів тяжкі муки і помер на хресті, але Ти вірила, що своєю смертю Він смерть поборов і що Господь Вседержитель воскресить його на третій день після смерті. Сьогодні я відпускаю цих дітей, щоб своєю геройською поведінкою, можливо, муками, можливо, і смертю побороли тих, які чинили і чинять смерть в Україні. Тому прошу Тебе, Мати Божа, візьми цих дітей під свою опіку, дай їм і всім таким синам України Неустанну Поміч під час їхньої боротьби і проси Бога-Отця і Бога-Сина, щоб Вони завжди їм у всьому помагали". Далі мати замовкла і довго не могла говорити, а хлопці стояли на колінах і чекали. Мати немов опритомніла, сказала їм поцілувати образ, сама поцілувала і подала мені повісити його на своє місце... Ще довго говорили про різні гарні речі, але про війну, тюрму або щось погане, що могло наводити сум, не згадували... Тепер часто влаштовують різні заходи з вшанування жінок-героїнь, а про просту матір, матір звичайного шеренгового повстанця, яка відправляла сина в УПА без будь-якого заперечення, без ленменту, без ридань, знаючи, що син або загине, або потрапить на московську каторгу, ніхто навіть не згадує, хіба на закінчення виступу чи реферату згадає: "та інші матері".

Даруйте за довгу цитату – але вона, здається, промовляє сама за себе. І будь-які слова після неї, по-моєму, зайві. І так сльози на очах...

...Насамкінець не можу не додати, що том цих вражаючих спогадів Володимира Копися "Мої роки, моє життя належать Україні" напрочуд добротно і якісно підготовлений дрогобицькою видавничою фірмою "Відродження", однак наклад його – всього 600 примірників! О tempora, o moris...

ВІД АВТОРА

ОДНА ЛАСТІВКА, ЩО ТВОРИТЬ ВЕСНУ

Іван АНДРУСЯК, поет

"Важко бути чеченцем. Якщо ти чеченець – ти мусиш нагодувати свого ворога і дати йому притулок, коли він прийшов до тебе як гість, ти мусиш, не задумуючись, померти за честь дівчини, ти мусиш убити кривдника, пронизавши його груди кинджалом, бо ж ти ніколи не можеш стріляти в спину, ти мусиш віддати свій останній шматок хліба другові, ти мусиш зупинитися й вийти з авта, щоби привітати зустрічного старця, що йде піхотою, ти ніколи не повинен утікати, навіть якщо твоїх ворогів тисяча і в тебе нема жодних шансів на перемогу, ти все одно мусиш прийняти бій".

Так, важко бути українцем... Попри те, що ми й чеченці – народи нібито ж напрочуд різні за характером, вірою, світосприйманням, багатьма звичаями й повір'ями; і той же, скажімо, згаданий щойно кинджал у грудях кровного ворога є для нас чимось принципово чужим і страшним; а все ж важко бути українцем точнісінько так само, як важко бути чеченцем, – бодай тому, що, попри всю нашу відмінність, у нас занадто багато спільного, і насамперед – ворог! Бо ось уже кілька століть і чеченський, і український народи ведуть нещадну боротьбу за своє існування на рідній землі. І дивно, що досі якось не акцентувалося (чи напрочуд мало акцентувалося) на цих очевидних нібито ж речах: дев'яності роки минулого століття й перші роки століття нинішнього стали для чеченського народу тим самим, чим були для нашого народу сорокові-п'ятдесяті роки; що чеченські повстанці – це, так би мовити, їхній історичний аналог нашої Української Повстанської Армії, яка так само жертовно, без жодної реальної надії на успіх, стала на захист рідної землі й рідної нації. Історична різниця полягає хіба в тому, що свої сорокові роки у чеченців теж були, і тридцяті були, і двадцяті...

Однак чеченський письменник Герман Садулаєв цю історичну "спільність біди" обох наших народів хай принагідно – але завважує. Помилково, щоправда, сконстатувавши, ніби не було в наших ворогів планів щодо виселення українців зі своєї споконвічної землі так, як були виселені чеченці, кримські татари та деякі інші так звані малі народи. Ні – історики вже давно довели, що подібні плани й щодо нас виношувалися у страшних кремлівських кабінетах.

Утім, чеченець Садулаєв "деталей" української історії міг і не знати – йому своїх "деталей" більш ніж вистачає. А ось той факт, що є такий чеченський письменник, який мовить правду про те, що коїлося й коїться у його країні, – вражаючий! Бо нація існує доти, доки жива її література, її мистецтво, її художнє осмислення й усвідомлення світу. Нас, скажімо, це не раз в історії рятувало. Досить згадати часто "безіменних" (у тому сенсі, що імена їхні так і залишилися, на жаль, невідомими) січових стрільців і вояків Української Повстанської Армії, котрі в перерві між боями, у хвилини відпочинку, складали дивовижні пісні й вірші; досить згадати художника Ніла Хасевича й багатьох інших упівських художників, котрі так і залишилися невідомими... Не сумніваюся, що в чеченських повстанських загонах також були – і є – люди, котрі свої почуття і відчуття переливають у пісні, вірші чи малюнки, – однак і переважна більшість їх, ясна річ, так само залишається "безіменними", адже досі, навіть попри існування інтернет-технологій, котрі значно полегшують доступ до інформації, я про них так і не зумів нічого довідатись. А Герман Садулаєв не воював – він учився в Санкт-Петербурзі й там і залишився, – однак саме йому випало оповісти світові в художній, літературній – найбільш вражаючій! – формі про те, що пережила в ці страшні роки його рідна Ічкерія. Бо він – чеченець, а отже, й він мусить, навіть живучи в Санкт-Петербурзі, приймати бій!

Цитата, з котрої я почав цю статтю, походить із повісті Германа Садулаєва "Одна ластівка ще не робить весни", котра відкриває книжку з вельми симптоматичною назвою "Я – чеченець!". Не знаю, як вдалося видати цю глибоко правдиву книжку в сучасній – точнісінько такій же моторошній, як завжди, – Росії. Знаю лише, що побачила вона світ завдяки одному з останніх справжніх російських інтелектуалістів Іллі Кормільцеву. Кормільцева ми знаємо з текстів легендарної рок-групи "Наутілус Помпіліус", але мало кому відомо, що цей чоловік в якості перекладача, редактора й видавця доклав рук до з'яви російською чи не всіх ключових текстів світової "ультракультури", включно з романом українця Чака Палагнюка "Бійцівський клуб". Уже ця його робота для рідної йому російської культури (справжньої культури, а не тієї чортівні, котру показують по телевізору) викликає повагу. А видання книги Садулаєва – тим паче! Бодай тому, що говорити в Росії правду про Ічкерію і – хай принагідно – про Українську Повстанську Армію, художньо порівнявши їхню боротьбу, – це неабищо.

Бо важко бути чеченцем. І українцем бути важко. Але, гадаю, нелегко бути й росіянином – і нести на собі тягар моральної співвідповідальності за все, що коїла й коїть його нація. Може, й тому Кормільцева на цьому світі вже нема... А Садулаєв, може, колись іще напише щось справжнє. А може, й не напише. Головне він уже зробив – чеченська література є! А отже, є й чеченська нація – хоч як би звіріли вороги...

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник Степан Брацюнь
Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Анатолій Погрібний, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
www.nacija.org.ua
Адреса видавця: 01004, вул. Горького 3б, м. Київ, тел./факс 235-37-61
Головний редактор Михайло Сидоржевський

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26001016925980 в банку "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300131, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ВАТ "Видавництво "Київська правда"
Замовлення №
Наклад 12 000 примірників
Ціна договірна